

S'intenta negociar la reducció de la presència militar dels EUA

LA DIFÍCIL CITA AMB RONALD REAGAN

La segona visita a Espanya de Ronald Reagan s'emmarca per un període difícil per a les relacions entre ambdós estats. Les pressions sobre el COM; la detecció d'alguns espies nord-americans prop de la Moncloa i sobretot l'ajornament de la decisió sobre l'OTAN, pesen com a lloses encara que a nivell oficial el moment és distendit.

Ronald Reagan arriba els propers dies a Espanya en una gira europea que té com a principal finalitat l'enfortiment del flanc sud d'Europa i el suport presidencial a les actituds nord-americanes a les conferències pel desarmament. Després d'assistir els dies 2, 3 i 4 de maig a la cimera dels països industrialitzats a Bonn, Reagan visitarà Espanya i Portugal, els dos nous membres de l'Europa dels dotze.

Presumiblement sota el to cordial dels discursos res no transcendirà de la dinàmica d'enfrontament entre ambdós governs. Reagan refermarà la tesi que el referèndum espanyol sobre l'OTAN és, a més d'un greu precedent, absurd. Pel que fa a González reiterarà a Reagan el compromís de demanar personalment el vot favorable a la permanència dins l'organització militar occidental. Igualment, González tractarà de negociar amb el president nord-americà les «contrapartides» polítiques que ja va anunciar dins el seu decàleg de pau, seguretat i defensa. El govern espanyol ha de convèncer Reagan que les bases USA a Espanya són la vàlvula d'escapament del procés i que la seva administració ha de ser més flexible i afavorir concessions en aquest terreny. Aquestes podrien ser prescindir d'algunes d'aquestes bases, o bé reduir els contingents militars nord-americans a Espanya. La resta caurà de madur.

El president nord-americà vendrà, ben segur el paper exercit per Washington en la qüestió de l'ampliació comunitària, sempre dins de l'interès general per presentar CEE i OTAN com a parts indivisibles del futur per a Europa. Aixecar el confusionisme entorn a conceptes com «europeisme» i «atlantisme» serà, doncs, un dels objectius teòrics dels parlaments. ¿Vol dir això que la Casa Blanca dubti del govern espanyol i dels seus objectius? Més aviat sembla que el que passa és que la superpotència —un xic indignada per l'afer grec— vol augmentar la cohesió entre els seus aliats europeus i de vegades això passa per demostrar qui mana.

El signe del desequilibri

Les relacions hispano-nord-americanes han estat marcades des del seu començament pel signe del desequilibri. Els pactes signats per Franco el setembre de 1953, deixaren les mans lliures al govern nord-americà per poder fer i desfer al seu caprici les bases de Torrejon, Rota i Saragossa, a més d'altres prebendes encara avui zelosament amagades als arxius de Washington, a canvi del reconeixement públic nord-americà del règim franquista.

Les modificacions posteriors d'aquest conveni bilateral no han su-

SUMARI

Crisi política de la democràcia grega

pàg. 3

Pakistan, país tap entre l'Afganistan i l'Índic

pàg. 6

Espanya-Magrib: l'economia condicionarà el futur de les relacions diplomàtiques

pàg. 8

L'Antàrtida: Comencen les disputes pel sisè continent

pàg. 14

Dubinín assegura que la U.S. donarà suport a les alternatives de desmilitarització parcial

pàg. 18

Dossier Cidob. Director: Josep Ribera. Edita i realitza: CIDOB, Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona. Secretaria i Comandes: Roger de Llúria, 125, 1r. 08037-BARCELONA. Està autoritzada la reproducció esmentant la procedència.

posat gaires millores per a Espanya, llevat d'aquest últim, negociat pel darrer govern de l'UCD, signat el juliol de 1982 i ratificat pel Congrés dels Diputats l'abril de 1983, en el qual la diplomàcia socialista aconseguí incloure un protocol adicional que potencia el reequilibrament de la relació entre ambdós països.

Fins ara, però, l'ajut nord-americà que Espanya ha rebut en virtut d'aquest conveni es limita a 415 milions de dòlars, dels quals, 400 són per subvencionar les compres d'armament del nostre país als Estats Units, 12 són emprats en fons pel desenvolupament econòmic, i els 3 que resten es dediquen a programes d'ensinistrament i educació militar.

La inquietud amb què l'Administració Reagan visqué els mesos posteriors a la victòria electoral del PSOE, s'ha anat dissipant progressivament en observar la vocació, decididament occidentalista, del govern de Felipe González, al qual qualifiquen de pragmàtic.

Les manifestacions, portes endins, dels socialistes contra la política exterior nord-americana, en especial la que fa referència a Centramèrica, no gaudeixen de tant ressò entre els nord-americans, com les declaracions fetes pel president espanyol en les seves sortides oficials a Europa, com les que va fer al Parlament de Bonn, quan afirmà que comprenia i donava suport al desplegament de míssils a diferents països europeus, dins del marc de la «doble decisió».

Una altra incògnita aclarida a favor dels Estats Units va ser la signatura a finals d'abril de 1983 de la compra de 72 avions de combat F-18 A, a la companyia nord-americana McDonell Douglas, per valor de 300.000 milions de pessetes destinats al programa FACA (Futur Aviò

de Combat i Atac). Compra que si bé havia de tenir unes contrapartides de gairebé la mateixa suma que la inversió espanyola, resulta poc probable que es compleixin.

La visita oficial de Felipe González a la Casa Blanca el 21 de juny d'aquell mateix any acabà d'esbandir els núvols, —si és que encara en quedaven— sobre el caràcter cooperador del govern socialista. En plena crisi centramericana. El «Kennedy» espanyol, com qualificaven els mitjans de comunicació nord-americans el president del govern, no gosa fer cap referència en públic a la política de Reagan a la zona, tot insistint, en les diferents entrevistes que li feren, que el seu viatge havia estat per tractar assumptes bilaterals entre Espanya i Estats Units, per a la qual cosa, a més del ministre d'Afers Estrangers, Fernando Morán, l'acompanyà el titular d'Economia i Hisenda, Miguel Boyer.

El gran dèficit de la balança comercial

La més gran descompensació en les relacions hispano-nord-americanes es dona a la balança comercial. Espanya importa dels Estats Units molt més del que els exporta, de tal manera que es xifra en uns dos mil milions de dòlars el dèficit actual de la nostra balança de pagaments.

L'alça imparable del dòlar, així com els elevats tipus d'interès i les barreres proteccionistes del govern nord-americà, unit a la pobra política d'imatge dels productes espanyols fa que aquests no es coneguin prou en un mercat potencial de dos-cents milions de persones.

Espanya compra a Nord-amèrica blat i farratge, principalment, mentre que les nostres exportacions d'acer, calçat, vins i cítrics xoquen amb els drets compensatoris imposats, un tant a la lleugera, per l'Administració Reagan sense haver comprovat abans, que aquests productes hagin estat exportats mitjançant subsidis o subvencions, o que perjudiquin greument les indústries autòctones.

Quant al dèficit comercial en matèria d'armament, les xifres es disparen a favor d'Estats Units. Encara que no s'han publicat dades exactes, s'estima que Espanya importa d'aquest país material de defensa per valor de 400.000 milions de pessetes, mentre que el valor de les nostres exportacions pel mateix concepte puja 60.000 milions.

Ha estat, precisament, en aquest capítol on s'han produït les majors

tensions entre ambdós governs, en intentar la part espanyola reequilibrar la balança.

El propòsit socialista de diversificar els mercats en la compra de material logístic a l'hora de modernitzar les forces armades, i el cercament de la cofabricació abans que la simple adquisició, han fet recelar l'administració nord-americana que troba en Espanya, el primer client europeu d'armament.

Després de la signatura del contracte de compra dels 72 avions de combat F-18 A, el govern de Felipe González esperava que el mercat nord-americà es mostrés més favorable a acceptar les ofertes hispanes de material militar. Però no va ser així. A la primavera de 1984 les esperances del ministeri de Defensa de vendre al Pentàgon els avions de transport «Aviocar» es van veure truncades quan aquest va decidir-se a favor dels «Sherpa» britànics. De res no serviren les visites a Washington de Narcís i Eduardo Serra per intentar convèncer els nord-americans que l'Aviocar, amb un preu més barat, superava en prestacions el model anglès.

Les relacions bilaterals es ressentiren i es creà un clima de fredor entre ambdós països. Espanya desconfiava de les promeses nord-americanes i esperava un gest de bona voluntat, que es produí quan el govern de Washington adjudicà a l'empresa hispana CASA el manteniment dels 300 avions F-15 que Estats Units té previst desplegar a Europa. A més de l'autorització del Pentàgon de cinc contractes amb una empresa catalana per al subministrament de cables electrònics, que si bé no és gaire elevat, suposa un important avenç, ja que la «Llei de compres americanes» limita moltíssim la importació de productes tecnològics de l'exterior.

En aquest joc de «l'estira i arronsa» s'hi inclou també, el recent vet nord-americà al conveni de cooperació que havien de signar la multinacional ATT amb la Companyia Telefònica, per a la instal·lació a Tres Cantos (Madrid) d'una important factoria de «xips» en fer-se pública una llista de països en la qual figurava Espanya com Estat que reexporta tecnologia de l'anomenada de «doble ús» als règims de l'Est.

L'objectiu final que persegueix l'Administració Reagan és que el govern espanyol entri a formar part del COCOM (Comitè Coordinador per al Comerç de l'Est) com a pas previ per a la seva integració definitiva a l'Aliança Atlàntica. ■

Anna Dionis

L'elecció d'un nou president obliga a anticipar les eleccions

CRISI POLÍTICA DE LA DEMOCRÀCIA GREGA

L'enfrontament provocat entre els partits polítics de Grècia per l'elecció d'un nou President de la República va més enllà de la pugna política habitual en tots els Estats democràtics i tradueix la crispació de les forces identificades amb la dreta política grega, l'exèrcit i els americans. En aquest sentit s'han d'interpretar les acusacions fetes al Govern de Papandreu per no intentar un acord amb Turquia, l'únic Estat amb el qual manté contenciosos territorials importants.

Els militants de base del PASOK (Partit Socialista Panhelènic) consideren la dimissió del president Karamanlís com el signe inequívoc que Grècia comença a canviar, però el balanç dels tres anys de govern «socialista» és poc afalagador, sobretot si es compara amb la magnitud de les promeses electorals fetes pel seu líder Andreas Papandreu.

L'economia, malgrat el pla d'austeritat aplicat aquest darrer any, no presenta cap signe de recuperació. La devaluació del dracma, la moneda nacional, en un 15% respecte al dòlar no ha pogut aturar la caiguda de les exportacions. El nivell de les inversions es manté, però l'endeutament exterior s'ha triplicat i la taxa d'inflació continua essent alta.

La posició de la CEE en el cas grec no deixa de ser curiosa. Els pagesos són els grans beneficiaris de les ajudes comunitàries, d'aquesta manera la CEE contribueix a mantenir l'electorat del PASOK a províncies, mentre aquest partit propugna la sortida de Grècia de les Comunitats Europees. Les diferències entre els dits i els fets són corrents a la política grega, la major part de les promeses electorals del PASOK resten incomplertes —incloses les reformes més urgents— com la de l'Administració Pública.

Una societat dividida

No es pot negar que el radicalisme antiamericà de l'actual cap de govern, Andreas Papandreu, complau una part del poble grec, indignat per l'actitud d'oberta tolerància dels EUA amb el règim dels coronels, i que moltes reformes elementals, com el dret de vot als divuit anys o la rehabilitació dels partisans i les seves famílies han hagut d'esperar que els socialistes arribessin al poder.

Per a altres, el veritable representant de la reconciliació nacional era el president de la República, Constantí Karamanlís. Aquest entramat

contradictori semblava esperançador per a una societat com la grega, en la qual els problemes polítics han degenerat sovint en conflictes socials greus. Per exemple, la Llei de Rehabilitació, votada el 1982, ha suposat l'arribada a Grècia de gairebé 50.000 exiliats grecs procedents dels països de l'Est, on van refugiar-se al 1949, a l'acabament de la guerra civil.

La dimissió del president Karamanlís, forçada pel PASOK, ha estat suficient per trencar el delicat equilibri que mantenien les forces polítiques gregues. D'una banda, el PASOK i els dos partits comunistes grecs amb els liberals de la Unió del Centre. De l'altra, el Partit de la Nova Democràcia, fundat per Karamanlís, amb el recolzament de la burgesia i d'àmplies capes de professionals i de l'exèrcit que no semblen gaire disposats a tolerar que el PASOK no comparteixi el poder.

El passat de Karamanlís no és essencialment resplendent, no lluità contra l'ocupació nazi i era ministre a l'època de la guerra civil. Quan assumí el govern, l'any 1955, no dubtà a responsabilitzar-se de la lluita contra els comunistes ni a falsejar el resultat de les eleccions de 1961. Va dimitir el 1963 a causa de l'assassinat del diputat Lambrakis i es va exiliar a París.

Onze anys més tard, la Junta dels Coronels va escollir Karamanlís per presidir el primer govern civil després de la dictadura. Les raons per les quals va ésser elegit president no estan massa clares, però sembla que els militars preferiren rendir comptes a una persona que proclamava la seva voluntat de reconciliació i no havia estat perseguit en residir a l'estranger.

La decidida oposició que ha provocat l'elecció com a president de la República de Christos Sarzetakis, un home conegut per la seva integritat personal, demostra la profunditat de la crisi política grega. La convocatò-

ria d'eleccions generals pel 2 de juny i la votació parlamentària favorable a la reforma de la Constitució no han fet més que desplaçar el centre de les diferències entre les forces polítiques al cor de les institucions democràtiques.

En realitat el projecte de reforma de la Constitució per limitar els poders del president sembla una maniobra del govern per fer oblidar als ciutadans els magres resultats de la seva gestió i ocultar els problemes del seu propi partit, el PASOK, un conglomerat de tendències i grups que es mantenen units gràcies a la forta personalitat de Papandreu, però que no té un model ben definit pel futur de Grècia.

Els poders que la Constitució grega atorga al President de la República són els propis d'un cap d'estat honorífic, designat pel Parlament i desproveït de la legitimitació que li conferiria ser elegit per sufragi universal. El president grec ha de nomenar obligatòriament Primer Ministre el cap del partit que aconsegueixi la majoria absoluta en unes eleccions i, si no es dona una circumstància extraordinària, no presideix ni el Consell de Ministres.

L'única prerrogativa del president és la de demanar una segona deliberació al Parlament abans de sancionar una llei; qualsevol altra iniciativa presidencial no és vàlida ni posada en pràctica si no és refrendada pel ministre corresponent. Però el que inquieta els parlamentaris són els actes del President que no precisin refrendament.

Aquests actes —en una lectura entre línies de la Constitució— poden derivar en un dret de substitució del cap de govern pel president de la República en cas de crisi, que pot desencadenar-se pel senzill fet que cap partit no disposi de la majoria suficient al Parlament per formar govern. El president pot, en aquest cas, designar un Primer Ministre si el líder del partit més important no arriba a un acord amb els altres partits per formar govern.

El President pot, també, «convocar per decret un referèndum sobre qüestions nacionals crucials», dirigir missatges a la nació, dissoldre el Parlament i revocar el govern si «aquest es troba en desacord manifest amb el sentiment popular». De fet, aquestes possibilitats i les al·lusions al règim polític grec com el d'«una monarquia sense rei» per fonamentar la reforma de la Constitució pertanyen al camp de la política-ficció.

La Constitució és només un marc de referència i la utilització per part

GRÈCIA-XIPRE

de la Presidència de la República dels poders que se li atorguen seria interpretada immediatament com una ingerència, que recordaria les protagonitzades per la Corona a Grècia, i que acabaria per perjudicar la imatge de la institució presidencial. D'aquesta manera s'explica el comportament impecable de Karamanlis durant aquests tres anys de govern del PASOK, que s'ha limitat escrupolosament a complir les seves funcions.

La línia de comandament de l'exèrcit ha estat reorganitzada i molts homes nous ocupen els llocs de més responsabilitat. S'han adquirit armes noves per contrarestar el potencial militar de Turquia, entre elles 80 caçabombarders, i el plantejament de la defensa ha variat substancialment.

La nova doctrina de defensa estableix que el major perill per la integritat grega no prové dels països de l'Est sinó de Turquia, amb qui manté dos contenciosos territorials importants: Xipre i la delimitació de les aigües de la mar Egea, on hi ha reserves de petroli. Algunes de les iniciatives de Papandreu en política exterior —les que més recel han causat a Washington— es corresponen amb l'afirmació de la nova política de defensa.

Al marge de la violent campanya antiamericana del PASOK, Papandreu ha fet una proposta als seus veïns per convertir els Balcans en una regió desnuclearitzada i ha anat a Moscou en viatge oficial a condició que la URSS acceptés la llei de la Mar de les Nacions Unides.

Si aquesta llei fos aplicada per Grècia, la mar Egea es convertiria en un llac grec, ja que 1.001 illes d'aquest mar són gregues i només dues pertanyen a Turquia. En diverses ocasions el govern turc ha anunciat que l'extensió de les aigües territorials de Grècia a dotze milles seria considerada com una declaració de guerra.

Malgrat els esforços en despeses militars —gairebé el 13% del pressupost de l'Estat, i del nou paper defensiu que li atorga una política exterior més autònoma, l'exèrcit grec continua sentint-se molt distanciat de la classe política i de la burgesia, que el menysprea. Aquesta situació i la divisió de la societat grega comporta un cert risc pel sistema polític de Grècia i els oficials podrien ser temptats per restablir momentàniament l'ordre amb el consentiment dels Estats Units. Recordem la «remor de sables» de 1983.

Alba Basco

XIPRE: ONZE ANYS SENSE SOLUCIONS

L'illa de Xipre és víctima de la seva privilegiada situació estratègica a la Mediterrània Oriental. Aquesta realitat geogràfica l'ha convertida en objecte de disputa entre Grècia i Turquia, països membres d'una mateixa aliança defensiva: l'OTAN, que no ha fet cap gestió per restaurar la unitat de l'illa dividida en dues zones des de fa onze anys.

Tots els intents fets per l'ONU per reunificar l'illa de Xipre en un sol Estat han estat inútils fins ara. El 17 de gener d'aquest mateix any ha fracassat a Nova York una cimera entre els caps de les dues zones xipriotes i el Secretari General de l'ONU, Javier Pérez de Cuéllar. Actualment Xipre és dividida en dues zones, que reflecteixen fidelment l'origen grec o turc dels seus habitants, i les forces de l'ONU vigilen la franja que divideix ambdues comunitats.

El fracàs de la cimera de Nova York ha fet trontollar en el seu càrrec a Spiros Kyprianu, President de la República de Xipre. En realitat aquest és ara el nom de la zona greco-xipriota de l'illa, que gaudeix del reconeixement internacional.

El Parlament greco-xipriota ha considerat al President Kiprianu responsable de la ruptura de les converses per la reunificació de l'illa, i ha censurat la seva gestió. El President es nega a dimitir, malgrat la censura

parlamentària. Ja que fou elegit per sufragi universal el 1983 i la seva actitud ha plantejat un conflicte constitucional en aquesta part de l'illa.

En canvi, la República Turca de Xipre del Nord —la zona turco-xipriota de l'illa que només ha reconegut Turquia— el seu President, Rauf Denktash, declara que les converses per la reunificació continuaran trencaades fins que aquest any se celebrin eleccions a la zona nord de Xipre. Eleccions que probablement li tornaran a donar la victòria.

Xipre, malgrat ser una illa dividida en dos Estats i dues comunitats ben diferenciades, és una causa permanent d'enfrontaments entre Grècia i Turquia, dos dels tres Estats encarregats de garantir la seva «integritat territorial», segons els acords de 1959 que feren possible la independència xipriota. Independència que és conseqüència del procés de descolonització que s'endegà a partir de 1945.

GRÈCIA-XIPRE

de la Presidència de la República dels poders que se li atorguen seria interpretada immediatament com una ingerència, que recordaria les protagonitzades per la Corona a Grècia, i que acabaria per perjudicar la imatge de la institució presidencial. D'aquesta manera s'explica el comportament impecable de Karamanlis durant aquests tres anys de govern del PASOK, que s'ha limitat escrupolosament a complir les seves funcions.

La línia de comandament de l'exèrcit ha estat reorganitzada i molts homes nous ocupen els llocs de més responsabilitat. S'han adquirit armes noves per contrarestar el potencial militar de Turquia, entre elles 80 caçabombarders, i el plantejament de la defensa ha variat substancialment.

La nova doctrina de defensa estableix que el major perill per la integritat grega no prové dels països de l'Est sinó de Turquia, amb qui manté dos contenciosos territorials importants: Xipre i la delimitació de les aigües de la mar Egea, on hi ha reserves de petroli. Algunes de les iniciatives de Papandreu en política exterior —les que més recel han causat a Washington— es corresponen amb l'afirmació de la nova política de defensa.

Al marge de la violent campanya antiamericana del PASOK, Papandreu ha fet una proposta als seus veïns per convertir els Balcans en una regió desnuclearitzada i ha anat a Moscou en viatge oficial a condició que la URSS acceptés la llei de la Mar de les Nacions Unides.

Si aquesta llei fos aplicada per Grècia, la mar Egea es convertiria en un llac grec, ja que 1.001 illes d'aquest mar són gregues i només dues pertanyen a Turquia. En diverses ocasions el govern turc ha anunciat que l'extensió de les aigües territorials de Grècia a dotze milles seria considerada com una declaració de guerra.

Malgrat els esforços en despeses militars —gairebé el 13% del pressupost de l'Estat, i del nou paper defensiu que li atorga una política exterior més autònoma, l'exèrcit grec continua sentint-se molt distanciat de la classe política i de la burgesia, que el menysprea. Aquesta situació i la divisió de la societat grega comporta un cert risc pel sistema polític de Grècia i els oficials podrien ser temptats per restablir momentàniament l'ordre amb el consentiment dels Estats Units. Recordem la «remor de sables» de 1983.

Alba Basco

XIPRE: ONZE ANYS SENSE SOLUCIONS

L'illa de Xipre és víctima de la seva privilegiada situació estratègica a la Mediterrània Oriental. Aquesta realitat geogràfica l'ha convertida en objecte de disputa entre Grècia i Turquia, països membres d'una mateixa aliança defensiva: l'OTAN, que no ha fet cap gestió per restaurar la unitat de l'illa dividida en dues zones des de fa onze anys.

Tots els intents fets per l'ONU per reunificar l'illa de Xipre en un sol Estat han estat inútils fins ara. El 17 de gener d'aquest mateix any ha fracassat a Nova York una cimera entre els caps de les dues zones xipriotes i el Secretari General de l'ONU, Javier Pérez de Cuéllar. Actualment Xipre és dividida en dues zones, que reflecteixen fidelment l'origen grec o turc dels seus habitants, i les forces de l'ONU vigilen la franja que divideix ambdues comunitats.

El fracàs de la cimera de Nova York ha fet trontollar en el seu càrrec a Spiros Kyprianu, President de la República de Xipre. En realitat aquest és ara el nom de la zona greco-xipriota de l'illa, que gaudeix del reconeixement internacional.

El Parlament greco-xipriota ha considerat al President Kiprianu responsable de la ruptura de les converses per la reunificació de l'illa, i ha censurat la seva gestió. El President es nega a dimitir, malgrat la censura

parlamentària. Ja que fou elegit per sufragi universal el 1983 i la seva actitud ha plantejat un conflicte constitucional en aquesta part de l'illa.

En canvi, la República Turca de Xipre del Nord —la zona turco-xipriota de l'illa que només ha reconegut Turquia— el seu President, Rauf Denktash, declara que les converses per la reunificació continuaran trencaades fins que aquest any se celebrin eleccions a la zona nord de Xipre. Eleccions que probablement li tornaran a donar la victòria.

Xipre, malgrat ser una illa dividida en dos Estats i dues comunitats ben diferenciades, és una causa permanent d'enfrontaments entre Grècia i Turquia, dos dels tres Estats encarregats de garantir la seva «integritat territorial», segons els acords de 1959 que feren possible la independència xipriota. Independència que és conseqüència del procés de descolonització que s'endegà a partir de 1945.

Els xipriotes, la majoria d'origen grec i el trenta per cent d'origen turc, han estat enfrontats entre ells des que al 1960 es proclamà la independència de l'illa, que havia estat fins llavors una colònia britànica de vital importància per controlar el Canal de Suez. De fet, a la Gran Bretanya només li interessava Xipre per mantenir-hi les seves bases aeronaus i procurava desfer-se de les càrregues polítiques i financeres del manteniment de la colònia. Gran Bretanya és el tercer estat garant de la independència xipriota, però sempre ha procurat rentar-se'n les mans.

La Constitució de la república de Xipre acordava a la minoria turca el dret de veto sobre totes les decisions que afectessin el funcionament del nou Estat. A la pràctica aquesta manera de governar es demostrà inviable, però l'intent de reforma constitucional no fou acceptat per la comunitat turca, que defensava aferrissadament el dret a la independència del nou Estat.

Els greco-xipriotes es mostraven partidaris d'unir-se a Grècia des de molt abans de proclamar-se la independència, i això suposava per als turco-xipriotes la pèrdua de tots els seus drets, ja que l'Enosis els condemnava a ser una minoria sense cap pes dins de l'Estat grec.

Arrel de tots aquests fets, la reforma constitucional hagué de paraitzar-se pels greus aldarulls que provocà a l'illa i que obligaren a intervenir a les forces de l'ONU. Aquestes forces fa 21 anys que romanen a Xipre. També Grècia i Turquia estigueren a punt de declarar-se la guerra per les diferències que mantenien sobre el futur de Xipre.

Turquia sempre s'havia mostrat partidària de repartir Xipre en dues zones d'influència, una grega i l'altra turca, ambdues parts podrien federar-se i constituir un sol Estat. I aquesta és la postura que continua defensant Turquia i la República Turca de Xipre del Nord.

Grècia, en canvi, somniava amb l'adhesió Xipre mitjançant la convocatòria d'un referèndum i no aprovava el desig de reafirmació de la independència xipriota que menava l'arquebisbe Makarios, President de l'illa i que es tradueix en una política exterior no alineada.

Aquesta política de reafirmament de l'independència gaudia del recolzament de tots els partits de l'esquerra xipriota, inclòs l'AKEL (Partit Comunista), els sindicats i una part de l'Església ortodoxa i era particularment intolerable pels coronels ins-

tal·lats a Atenes des del 1967.

El cop d'Estat dels coronels a Grècia acabà per convertir Makarios en el símbol de l'helenisme progressista, i el 1974 els coronels organitzaren un cop d'Estat a Xipre per destituir l'arquebisbe i convocar un referèndum que ratifiqués la unió definitiva de Xipre a Grècia.

La resposta turca fou aclaparadora, 35.000 soldats turcs van envair l'illa per provocar la divisió de Xipre en les dues zones que coneixem avui: al nord els turco-xipriotes i al sud els greco-xipriotes, separats per una franja que controlen les forces de l'ONU. Potser l'únic efecte positiu del cop d'Estat frustrat a Xipre fou la caiguda del «règim dels coronels» a Atenes, cal afegir que la lletra dels Acords de Zuric autoritzava la invasió unilateral de Xipre per part de qualsevol dels Estats garante si consideren que els seus drets són violats.

El joc dels grans

Soprèn que els esforços de l'ONU per reunificar Xipre no trobin cap resò en els països membres de l'Aliança Atlàntica que podrien forçar a arribar a un acord membres de la OTAN Grècia i Turquia. Ni un sol país de l'Aliança s'ha ofert com a àrbitre per una possible solució.

Grècia va retirar-se del comandament militar de l'OTAN a causa de la invasió turca de Xipre i, tot i que va tornar a integrar-s'hi al cap d'uns anys, són coneguts els problemes que Grècia planteja permanentment a l'Aliança Atlàntica en considerar Turquia com un enemic en lloc d'un aliat per la seva defensa front a possibles agressions exteriors.

Turquia sempre ha donat un suport incondicional a l'OTAN, però en nergar-se a retirar les seves forces de Xipre després de la invasió, ha hagut de patir quatre anys d'embargament d'armes per part de tots els seus aliats. Fins aquest mateix any l'ajuda per la defensa concedida a Turquia sempre ha guardat una proporció rigorosa amb la que Grècia rebia dels països de l'Aliança Atlàntica, encara que sembla que la força dels fets acabarà per donar la raó a Ankara amb la seva proposta de convertir Xipre en un Estat federal que equival a una participació de fet.

Oficialment ni els Estats Units ni la URSS han pres bàndol en el conflicte xipriota, però cadascú té la seva opinió al respecte. La URSS és conscient de la importància estratègica de Xipre i pensa que tant si l'illa s'uneix a Grècia com si se l'annexio-

na Turquia o continua dividida no sortirà del camp d'acció occidental.

L'única possibilitat que pot defensar la URSS és doncs la de la reunificació i independència de Xipre, amb l'esperança que finalment els països de l'OTAN hagin d'abandonar la possibilitat d'instal·lar-se a l'illa, i per això compta amb l'AKEL, el Partit Comunista majoritari a la zona greco-xipriota.

Pels EUA es tracta bàsicament de mantenir la cohesió al flanc sud de l'OTAN, però les posicions de Grècia i Turquia són tan oposades que fan difícil una presa de posició clara. Ja que recolzar un dels dos estats membres suposa de fet marginar l'altre de l'Aliança Atlàntica, amb la qual cosa els Estats Units, i tots els seus aliats es limiten a no fer cap tipus de pressió per restituir la unitat a l'illa de Xipre.

És evident que el fet que cap de les parts interessades no comparteixi els mateixos punts de vista només pot contribuir a perpetuar el conflicte xipriota. ■

Alba Basco

CRONOLOGIA

- 1869 Obertura del Canal de Suez.
- 1914 Gran Bretanya s'annexiona totalment Xipre.
- 1925 Gran Bretanya concedeix l'Estatut de Colònia de la Corona a Xipre.
- 1940 Segona guerra mundial. Les autoritats britàniques demanen la col·laboració dels xipriotes i 30.000 voluntaris combaten al costat dels exèrcits aliats.
- 1954 Primera acció armada de l'EOKA (Organització Nacional per l'Alliberament de Xipre) amb el recolzament de l'Església Ortodoxa.
- 1956 Exili de Makarios, arquebisbe ortodoxe de Xipre.
- 1959 Acords de Zuric i Londres. Gran Bretanya, Grècia i Turquia garanteixen la independència xipriota.
- 1960 Naixement de la República de Xipre, que és admesa a l'ONU. Makarios és elegit President de la nova República.
- 1964 Un cos armat de l'ONU arriba a Xipre per restablir una pau precària.
- 1973 Segona reelecció de Makarios com a President de Xipre.
- 1974 — Cop d'Estat inspirat per l'EOKA i protagonitzat per la Guàrdia Nacional. Exili de Makarios.
— Turquia envaeix el nord de Xipre, un 37% del territori. Partició de l'illa, tots els greco-xipriotes del nord es veuen obligats a refugiar-se a la zona Sud de la República de Xipre.

PAKISTAN

Amb el conflicte del Golf Pèrsic de rerafons

PAKISTAN, EL DARRER BALUART DE L'ESTRATÈGIA OCCIDENTAL

Pakistan, un país altament estratègic situat entremig de l'Afganistan, l'Índia i l'Oceà Índic, està pressionat per les superpotències per tal de prendre una millor posició en una de les zones més conflictives del món. Zia-Uld-Haq, el seu President, té difícils problemes per resoldre: econòmics, nacionalistes, fronterers i religiosos. Mentre els líders de l'oposició estan entre reixes, el procés del rigorisme islàmic cada dia és més estàtic i autoritari.

En nombroses ocasions la història i la seguretat del Pakistan s'han lligat estretament amb l'Índia. La difícil postura del Pakistan, avui, va més enllà de les seves fronteres i es converteix en un punt neuràlgic dominat pels interessos defensius del món occidental, els Estats Units en primera línia.

Islamabad, la seva capital, té present la invasió soviètica d'Afganistan el 1979, que avui encara està en plena guerra i sota l'estil de guerrilla. Entre les tropes soviètiques es compta prop de 150.000 soldats i una complexitat d'armes emprades; s'ha utilitzat fins i tot bombes químiques. La resistència afgana, bàsicament Muyaïdin, tot sovint es troba indefensa davant els avions soviètics. Després de cinc anys d'aquesta invasió, dirigida segons diverses fonts occidentals pel general Sokolov, en l'actualitat ministre de Defensa de la URSS, solament el 23 per cent del país està sota el domini soviètic. Això fa pressagiar un llarg conflicte bèl·lic que l'objectiu de l'exèrcit «roig» no sigui la conquesta total de les muntanyes i els deserts d'Afganistan sinó de poder disposar en un moment donat dels punts estratègics del país.

La frontera sud es troba a tan sols 400 quilòmetres de l'oceà Índic. Aquesta és la gran esperança i desig de la URSS: tenir accés i control al Golf Pèrsic, en definitiva, tenir una finestra oberta cap a l'Oceà.

Estats Units, arrel de la desestabilització interna de l'Iran —la caiguda del Xa de Pèrsia— front la nova expansió de l'Islam —Himan Homeini— produeix un canvi substancial en la política exterior de la zona. Es veu obligat a conquerir, sota una forma diplomàtica i a «l'estil americà», el darrer bastió d'una de les zones de més tensió en el món. Pakistan fou el «reu» escollit pels Estats Units amb una important missió: la

ZIA-UL HAQ

de servir de país tap entre l'Afganistan (i en conseqüència la URSS) i l'Oceà Índic.

Important ajut exterior

Per aquest motiu la superpotència ha pressionat en les altes esferes de l'economia mundial, Fons Monetari Internacional (FMI) i Banc Mundial.

Zia Uld Haq, president del Pakistan, l'any 1979 ironitzava sobre els «cacauets» oferts per Carter com ajut d'urgència, els quals representaven prop de 400 milions de dòlars. Els països musulmans, amb Aràbia Saudita al front, varen fer l'impossible per tal de salvar aquest país del crac, Europa, el Japó i els Estats Units també hi participaren. Xina fou un altre dels països que hi col·laboraren encara que fos amb ajut militar. Pels anys 1984-1985 el Consorci d'Ajuda al Pakistan ha acordat una quantitat considerable, prop de 1.820 milions de dòlars i uns 500 milions més lliurats per Aràbia Saudita.

El sisè Pla Quinquennal (1983-1988) del Pakistan, per primera vegada des dels anys 60 sembla ser que ha obtingut el vist-i-plau de capital privat estranger. Mohadmed Khurshid, prestigiós professor pakistani del Jamaat-i-Islami, moviment de dreta i principal aliat del govern militar, en un discurs celebrat el passat 1 de juliol del 1983, pronuncià unes paraules que seguidament esmentem: «El sisè Pla és un nen mimat de la Banca Mundial i una cocacolitació del País».

L'oposició entre reixes

La invasió soviètica a l'Afganistan ha portat el Pakistan i el seu president a l'escena internacional. La revolució iraniana i el prepotent ressorgiment de l'Islam, així com la mala imatge exterior del seu líder dona lloc a una àspera situació interna amb dures pressions per part de l'oposició. Oposició que està representada bàsicament pel Moviment per la Restauració de la Democràcia (MRD), coalició que engloba onze partits polítics. Llurs diferents tendències oscil·len entre l'extrema esquerra i el centre dreta, tots ells coincideixen en el propòsit essencial de la (MRD) com inspiració d'una campanya democràtica: aconseguir un país democràtic.

El Partit del Poble Pakistani (PPP) fundat per l'ex-president d'aquest país Zulfikar Ali Bhutto i el Sind Awami Tehrik, són el corrent predominant i la nova força important, respectivament dintre de la (MRD).

Aquesta coalició creada a principis de la dècada dels 80 reclama la cessió immediata del Règim Marcial, unes eleccions nacionals lliures i la formació d'un govern parlamentari segons la constitució del 1973.

Pocs dies abans de les passades

PAKISTAN

eleccions legislatives del mes de febrer, el General Zia Uld Haq i els seus acòlits començaren la recerca de gairebé tots els líders de l'oposició per tal d'empresonar-los. (vegeu apartat d'eleccions del DOSSIER CIDOB n° 8). El dictador o autòcrata, segons el costat en què es miri, l'abril de 1984 amenaçà l'oposició per tal d'abandonar tot projecte electoral, per aquest motiu demanà un vot de confiança mitjançant la via de Referèndum. Cal saber, però, que l'índex d'analfabetisme ratlla el 85 per cent sobre una població de prop de 90 milions d'habitants.

Quatre Constitucions

Quatre Constitucions, una d'elles provisional, ha viscut aquest jove país independent des de 1947. S'iniciava amb la sagnant partició de les Índies Britàniques en dos Estats lliures i independents, el Pakistan i l'Índia. Aquesta partició començà en un context d'hostilitat històrica entre la comunitat musulmana i la hindú. Ali Jinnah i Liaquat Ali Khan, els pares del Pakistan, es trobaren moments summament tensos entre ambdues co-

munitats rivals. A l'inici dels 50 hi havia una llarga polèmica entre els musulmans progressistes i els moderats. Constitucions i líders se succeïen sota un denominador comú: el poder estava en mans de l'exèrcit i l'administració.

L'era Bhutto es podria recordar per les bones intencions democràtiques de cara al règim parlamentari que instaurà i per l'intent de nacionalitzar alguns sectors de la producció. Al 1974 va reconèixer oficialment l'Estat de Bangla-Desh. Aquest Estat, de fet, va obtenir la independència el 1972, ja que la Lliga Awami, reivindicà insistentment llur separació del Pakistan actual, integrat per les províncies de Sindh, Belutxistan, Frontera del Nord-oest i el Panjab. L'Índia, el país veí odiat pel Pakistan —aquest compta amb el 97 per cent de religió musulmana, front l'11 per cent de l'Índia—, donà suport militarment al Bangla-Desh per tal d'obtenir la independència.

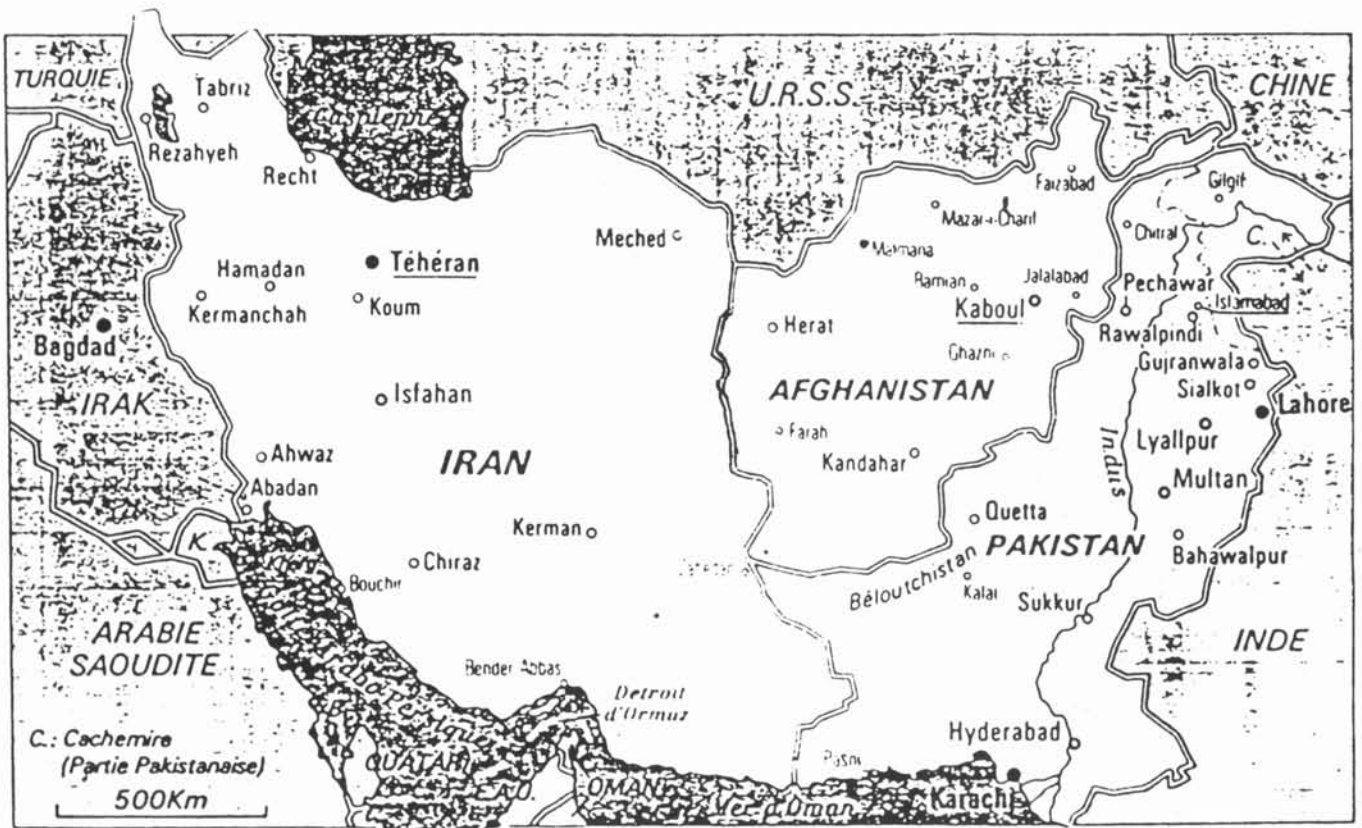
Avui el General Zia Uld Haq, el dictador amable com alguns l'han batejat, té diversos problemes damunt la taula de caràcter nacionalista i diversos conflictes fronterers. El Panjab pakistani és una regió de 250.000 Km² i té una població de 30 milions d'habitants. L'altra part del Panjab que pertany a l'Índia és de majoria Sij

i de parla Panjabi. Aquest contenció entre les comunitats rivals fa que les bones relacions no es normalitzin. L'assassinat d'Indira Ghandi representà un «alleugerament polític» pel govern d'Islamabad.

La Islamització de tota l'orbe musulmana afecta el Pakistan. Amb la revolució homeiní la major part dels països àrabs, i per tant, seguidors de Mahoma, han intensificat les seves pregàries i gran nombre de dones tapades amb el «chador» (vel) surten al carrer tot joioses per la seva religió.

El moviment feminista del Pakistan en l'actualitat representa un nucli de resistència, en una regió submergida a l'integrisme d'origen estàtic, com el Sunisme, Chiisme, Daudisme, etc. Les dones ocupen una part important de la població activa de la República. Elles treballen en diversos sectors: indústries alimentícies, hospitals, banca..., a diferència del rigorisme de l'Islam, escrupolosament assumit en altres nacions àrabs. ■

Ramon Roca i Ribó

Malgrat les dificultats de l'actual conjuntura

L'ECONOMIA CONDICIONARÀ EL FUTUR DE LES RELACIONS AMB EL MAGRIB

L'interès del govern per mantenir una política d'Estat que no comprometi Espanya en els alineaments i contenciosos que existeixen, ha conduït per la vessant econòmica el futur de les relacions espanyoles amb aquests països. Ara bé, la situació econòmica del Magrib passa en aquests moments per un període difícil.

Un complex teixit de contactes diplomàtics està intentant configurar el futur de les relacions espanyoles amb els països del Magrib. Per part espanyola cal destacar l'interès per tal de mitigar els possibles contenciosos i alhora intentar un relançament de les relacions econòmiques amb els països de l'àrea.

El nou paper d'Espanya a la zona era definit pel president de l'executiu espanyol, Felipe González, després de la seva darrera visita a Alger, «un paper que no pugui ser interpretat com d'alineament ni tampoc d'ingerència». Per això totes les seves evolucions i especialment els contactes d'alt nivell, o de «campanetes», són ràpidament succeïts de sengles entrevistes a menys nivell amb representants dels altres països de l'àrea amb la finalitat d'evitar malentesos, allà on les susceptibilitats estan a l'ordre del dia.

Segons sembla l'equilibri al Magrib que vol l'actual govern de Madrid, passa per adquirir un paper més actiu a la zona, sense perdre partit en el complicat entramat polític magribià. Espanya vol un paper important definit per l'aspecte profitós de les relacions econòmiques. Encara que una anàlisi acurada de la situació de l'economia dels països del nord d'Àfrica no augura un futur gaire optimista pel comerç bilateral.

A la visita que el 29 de març de 1983 Felipe González va fer al rei del Marroc, van anar aparellades d'altres a Algèria a càrrec d'Alfonso Guerra i de Fernando Morán. Al desembre de 1984 Khadafi sorprenia propis i estranys amb una visita a les Illes on s'entrevistà amb González. Finalment, González viatjà a l'Alger per tal d'entrevistar-se amb Chadli Benjedid, el president algerià. Igualment, tant Benjedid com Hassan II tenen previst visitar Espanya pròximament.

Un dels capítols estelars dels paquets econòmics que s'han obert o que es poden obrir en un futur pròxim amb els països del Magrib, és el sector de la Defensa i la cooperació militar. Narcís Serra, el titular de Defensa, negocià amb Hassan II personalment la possibilitat que l'empresa nacional Bazán construeixi la futura flota de guerra de Marroc.

Les gestions que tant Fernando Morán com Felipe González van fer a la capital algeriana tenien com objecte central el tancament del contencios del gas entre Algèria i Espanya, que estava començant a oxidar les relacions, fins i tot les polítiques, de tots dos estats. Algèria va tenir problemes a finals de 1983 amb la comercialització del gas, a causa dels canvis operats en el mercat internacional del combustible i la circumstància que el gas algerià té un dels preus més alts del mercat internacional.

El contracte de subministrament amb Algèria estava a més per damunt de les necessitats reals de l'Estat espanyol, la qual cosa agreujava el problema. En no haver retirat les quantitats de gas pactades, Algèria invocà la clàusula del *take or pay* del contracte, segons la qual, els països es comprometien a pagar el gas contractat encara que no retiessin el producte. La negativa espanyola i d'altres països forçà Algèria a recórrer davant l'arbitratge internacional denunciant aquests països (Camba Internacional de Comerç de Ginebra 6-7-84).

La solució donada per ambdues diplomàcies a aquest litigi ha estat fixar una quantitat compensatòria per a Algèria, concretament 500 milions de dòlars (Algèria reclamava 1.000 milions de dòlars) i obrir negociacions per a replantejar els termes de l'acord de subministrament de gas

de cara al futur. Espanya vol d'altra banda, que aquest esforç financer per compensar Algèria, sigui tingut en compte per aquesta a l'hora d'establir les noves relacions comercials bilaterals. Aquestes relacions havien sofert una aturada important. Les exportacions espanyoles havien passat durant 1984 de 650 milions de dòlars al 1983 a només 330 milions de dòlars l'any 1984. Cal tenir en compte que l'acord tenia una validesa inicial fins el 1997 i que les pèrdues que podia haver ocasionat per a l'economia espanyola es calculen per damunt dels 2.000 milions de dòlars.

Una de les branques del sector públic espanyol que pot beneficiar-se d'aquesta reactivació és la secció de defensa de l'INI, ja que hi ha constància de la voluntat algeriana per diversificar els seus proveïdors d'equip militar, que actualment prové en un 90 per cent de la Unió Soviètica.

L'economia algeriana ha efectuat durant els darrers anys un esforç de reorientació del país agrícola que era quan la seva independència al 1962, cap a un país semiindustrialitzat, bàsicament sota l'ombra dels poderosos sectors d'hidrocarburs i petroquímica. Els hidrocarburs aporten el 98% dels ingressos per exportació i representen prop del 34% del PIB. Malgrat això, les transferències d'emigrants i la manca d'empreses d'alts nivells de contractació fan que la taxa d'atur s'hagi situat en prop del 20% de la població. L'estat algerià que ha adquirit una importància capital en l'economia, controla gairebé tots els sectors. La iniciativa privada va ser relegada a l'agricultura, el comerç i les petites manufactures.

Algèria, que afronta ara el seu segon Pla Quinquenal (1985-1989) ha donat un pas polític important orientat a la participació del sector privat en l'economia, fomentant la inversió

L'ECONOMIA AL NORD D'ÀFRICA

privada i afavorint la creació de noves ocupacions. Aquesta nova orientació pot influir àmpliament en les converses que des del passat 1 d'abril manté una comissió mixta hispano-algeriana, per obrir noves vies de cooperació.

Per productes: combustibles, gasos de petroli i olis crus de petroli interessin a Espanya, mentre que ciments, siderúrgia, aparells elèctrics i calderes a Algèria.

L'amable veï del Sud

Marroc, per la seva banda, també és un país agrícola però amb un dèficit accentuat de recursos energètics. El règim econòmic és de mercat i es pot qualificar d'estar en vies de desenvolupament. L'Estat controla —malgrat tot— el 30% del PIB. Durant els darrers anys hi ha hagut un creixement important de l'economia marroquina encara que insuficient per atendre la factura exterior i el fort dèficit pressupostari que en bona mesura està motivat per la guerra que mantenen al Sàhara amb el Front Polisari.

Les mesures d'austeritat imposades per pressions externes (FMI, Banc Mundial,...) han accentuat una situació social, ja normalment tensa, tot arribant-se a enfrontaments violents coneguts com la «Guerra del pa». Les exportacions bàsiques del Marroc, com els fosfats, tomàquets i agris han perdut —a costa de la crisi internacional— l'interès que tenien per als compradors. Els diners lliurats pels emigrants també han minvat considerablement. Tot això fa que la balança comercial marroquina presenti 1.600 milions de dòlars de dèficit. Al 1983 Marroc va ser el primer exportador mundial de fosfat en brut i d'àcid fosfòric, amb vendes per damunt dels 780 milions de dòlars.

Per al Marroc l'accés d'Espanya a la CEE provoca, a més a més, una amenaça econòmica pels sectors en competència i, en cercles espanyols, s'espera que les autoritats marroquines denunciïn el tractat de pesca bilateral vàlid fins el primer d'agost de 1987. La sortida del Marroc de l'OUA va provocar un redreçament polític cap a Europa i el passat 13 de novembre el govern de Rabat va demanar la seva integració a la CEE.

Mentrestant, les exportacions a Espanya són bàsicament fosfats de calci naturals i alumino-calcis, minerals metal·lúrgics i marisc. Les importacions marroquines de productes espanyols afecten sobretot productes siderúrgics, maquinària i aparells elèctrics, automòbils i material de transport.

El deute extern ascendeix a mit-

jans de 1984 a uns 13.000 milions de dòlars, la qual cosa equival al 90 per cent del Producte Interior Brut. El cost financer d'aquest deute condemna el 40% dels ingressos per exportacions.

Khadaffi, el ric

Des de la revolució de 1969, Muammar el Khadaffi s'ha permès una «tercera teoria universal» a un dels països històricament més pobres del món. La clau: el petroli. Durant el període 76-80, el PIB de Líbia va créixer a una taxa mitjana anual del 7,5% finançant una política exterior amb pretensions i un sofisticat procés armamentístic. Però en els darrers tres anys i com a conseqüència de la baixa d'aquests ingressos, les taxes de creixement de l'economia líbia s'han reduït a un modest 3%.

Mentre el consum suposa aproximadament el 50 per cent del PIB, la participació de les exportacions —gairebé totes petroli— en el PIB representà al 1981, més del 54%. Avui la recessió en matèria petrolera ha fet baixar els ingressos líbics per exportació dels 22.000 milions de dòlars a 1980, a 11.000 al 1983, i s'han començat a produir problemes a la balança de pagaments.

Tot això ha portat les autoritats líbies a fer una política d'austeritat. Des de 1982 els pressupostos per desenvolupament han estat retallats. Només s'acaben les obres començades, els projectes s'obliden. Es torna a fomentar l'auto-proveïment agrari. Els salaris dels sectors industrials han estat brusquement congelats, sino reduïts i s'imposen limitacions a l'entrada de treballadors estrangers (principalment tunecins).

Els problemes polítics amb l'administració Reagan (primer client fins l'any 1981) han consolidat la CEE com el primer client líbi, gràcies als importants contractes amb Itàlia i la

RFÀ. Holanda, Turquia i França també destaquen entre els clients i el Regne Unit, Japó i França entre els proveïdors. El comerç hispano-libi té com a constant un saldo desfavorable a Espanya. Líbia va ser el destí de l'1,4% del total de les exportacions espanyoles al 1983. És a dir, el 10,8% de les vendes a l'Àfrica, i el 15,9% de les vendes als països del Magrib. Els productes espanyols amb sortida són la siderúrgia, confecció, màquines i aparells elèctrics, calderes i automòbils.

Tunícia i la CEE

Per a la Tunícia de Bourguiba, al contrari que per a Líbia o Algèria, sí que és un gran obstacle l'ampliació comunitària. L'ingrés de Grècia ja va ocasionar un cop fort per a les exportacions tunecines, que tenen en l'oli d'oliva la seva arma principal. Ara Espanya i Portugal, que compensen el passat netament industrial de la CEE, amplien un terç la superfície agrícola de l'Europa dels «dotze». Això provocarà un canvi en les importacions comunitàries que perjudicarà Tunícia molt directament.

D'altra banda, els dictats del Fons Monetari Internacional han sacsejat fortament el difícil equilibri del bourguibisme amb la UGTT (Unió General de Treballadors de Tunícia), que agrupa el 40% dels assalariats del país. Cal recordar les revoltes del pa, al gener del 1984, quan la decisió d'augmentar el preu del pa va provocar greus disturbis, apaivagats pel propi Bourguiba que retirà la mesura, reestructurà el gabinet i es justificà en base a les pressions del FMI.

La balança del comerç amb Espanya pretén ser reequilibrada per Tunícia. Totes dues parts consideren òptim el nivell de cooperació estipulat pels acords de 1983. ■

	Algèria	Líbia	Marroc	Tunisia
Superfície (Km ²)	2.381.740	1.759.540	446.550	163.610
Població (milions h.)	20,30	3,22	20,40	6,84
PNB (milions de \$)	48.810	27.120	17.510	9.230
PNB per càpita (en \$)	2.350	8.430	860	1.380
PIB (milions \$ 82)	44.930	28.360	14.700	7.090
Deute extern (milions \$)	17.900	1.300	13.000	4.470
Taxa d'inflació %	5,7	—	12,5	6,0
Importacions (milions \$)	10.800	6.467	3.560	3.124
Exportacions (milions \$)	13.200	11.084	1.982	1.851
Proveïdors en %	França 21 RFA 13,5 EUA 9,0	CEE-63,5 CAME 4,0 T. Món 11,5	OPEP 18,8 CEE 36,7 EUA 11,1	CEE 63,8 T. Món 10,9 EUA 9,1
Clients en %	EUA 20,3 RFA 11,4 França 28,3	CEE 62,9 T. Món 13,9 CAME 4,7	CEE 54,2 França 24,0 CAME 6,4	CEE 58,3 T. Món 13,1 EUA 19,2

L'ECONOMIA AL NORD D'ÀFRICA

L'EQUILIBRI MILITAR AL MAGRIB

La recent visita de Hassan II a El Aaiun i a les línies del front, reforça anteriors afirmacions del monarca alauita segons les quals, la sobirania del Marroc és indivisible, és a dir, els territoris del Sàhara occidental són innegociables. Hassan II ha vinculat de fet la pervivència del seu regne al manteniment del conflicte amb el Polisari i ha donat l'esquena a solucions negociades, que —òbviamment— comportarien per a Rabat la pèrdua de tot o part del territori.

Des d'un punt de vista econòmic-social, la guerra del Sàhara té contra la paret Hassan II, al 1984 suposà el 5,8 per cent del PIB marroquí, i fortes taxes d'endeutament exterior. Qualsevol anàlisi fa més que aconsellable vincular-se a la idea del «gran Magrib» amb Algèria i deturar el procés del Sàhara, en una sortida «honorable», però les servituds de Hassan cap a l'exèrcit i la por a un possible cop militar que l'enderroqués el fa mantenir en l'espiral bèl·lica.

El paper d'Algèria

Algèria, d'altra banda, ha continuat donant suport polític al Polisari i condiona la creació del projecte del «gran Magrib» a la solució negociada del problema del Sàhara. Després del contacte inicial de reobertura diplomàtica entre Hassan II i Chadli Benjedid, les relacions Marroc-Algèria han estat bloquejades davant l'exigència d'Alger per tal que la RASD participi a la cimera de caps d'estat magrebians que havia de promoure el «gran Magrib». Marroc, òbviamment, no pot acceptar-ho.

Alger ha continuat, però, fent amb cura la guerra al Marroc per compte del Polisari, una guerra de despatx, lenta però segura. Gràcies als seus auspicis, en aquests moments, 61 estats de l'ONU reconeixen la RASD i aquesta ha estat admesa a l'OUA a costa de la sortida del Marroc. L'estratègia algeriana ha possibilitat que davant l'ONU o l'OUA, i el que és més important, davant l'opinió pública d'arreu del món, Marroc aparegui com el país reticent a acceptar resolucions que surten d'un ampli consens internacional.

D'altra banda, la signatura de l'acord d'Uxda, entre Marroc i Líbia, afegeix un element desestabilitzador de l'*statu quo* magrebià. Líbia no donarà més suport al Front Polisari i, fins i tot, l'article 12 de l'acord obliga el Marroc i Líbia a socórrer l'altre en cas d'una agressió militar estrangera. Fins ara, Marroc i Algèria havien mantingut una actitud de des-

	Algèria	Libia	Marroc	Tunisia
Pressupost militar (milions de \$)	877 (1983)	709 (1982)	1.097 (1983)	434 (1984)
Exèrcit de Terra (milers d'homes)	110.000	58.000	125.000	30.000
Armada (milers d'h.)	8.000	6.500	6.000	2.600
Aire (milers d'h.)	12.000	8.500	13.000	2.500

confiança mútua dins del respecte, sobretot militar, evitant els marroquins que la seva guerra amb el Polisari provoqués qualsevol incident. Algèria procedí a rearmar-se, discretament, davant el gran perill que suposaria l'enfrontament Marroc-Algèria, mentre assistia de braços creuats al conflicte del desert. Ara els algerians es veuen doblement amenaçats, cas de produir-se un canvi gravital de les posicions líbies envers el Polisari. Aquesta possibilitat seria, fins i tot, perillosa pels EUA que tenen un important acord militar amb el Marroc. Mentrestant, Hassan invoca «les frateres relacions» amb la URSS i assegura que Moscou donarà en tot moment suport a les reivindicacions territorials de Ceuta i Melilla. ■

CRONOLOGIA DEL CONFLICTE

El conflicte entre el Marroc i el Front Polisari pel control de l'ex-colònia espanyola del Sàhara, presenta com a dades més significatives d'aquests prop de vint anys de litigi, les següents:

16-12-66.

Nacions Unides, mitjançant la quarta comissió de la seva Assemblea General, insta el govern espanyol a descolonitzar el territori del Sàhara occidental.

16-10-75.

El Rei del Marroc anuncia una marxa pacífica envers el Sahara d'unes tres-centes cinquanta mil persones, coneguda com la «marxa verda».

21-10-75.

Enmig d'una gran tensió, els «voluntaris» de la Marxa Verda comencen el seu viatge.

6-11-75.

La Marxa Verda ultrapassa les fronteres del Sàhara Occidental sense cap incident greu.

14-11-75.

Espanya, juntament amb Marroc i Mauritània, signa l'Acord Tripartit de Madrid, segons el qual el territori colonial espanyol passa a poder del Marroc i Mauritània.

26-2-76.

Espanya retira totalment la seva presència militar al Sàhara occidental.

27-2-76.

El Front Polisari, d'una banda, proclama la República Àrab Saharai Democràtica (RASD), alhora comencen violents combats amb les tropes de l'exèrcit mar-

roquí a la regió saharau d'Amgala. **7-3-76.**

Marroc trenca relacions diplomàtiques amb Algèria després que el govern d'aquesta reconegués la RASD.

15-8-84.

Després d'un llarg procés de reobertura de relacions, Hassan II i Kadafi signen un Tractat d'Unió d'ambdós estats a Uxda, que vol ser una rèplica a l'Acord d'Amistat Algèria-Tunícia-Mauritània signat el 1983.

12-11-84.

L'Organització per a la Unitat Africana, OUA, durant la seva vintena cimera, admet la RASD com a membre de ple dret. Com a conseqüència, Marroc abandona l'Organització.

5-12-84.

La XXXIX Assemblea de l'ONU reitera la seva petició al Marroc per tal que enceti negociacions directes amb el Front Polisari.

15-1-85.

El govern marroquí anuncia la finalització del IV Cinturó Defensiu que limita amb Algèria i part de Mauritània.

28-2-85.

El president algerià Txadli Benjedid reconeix que hi ha contactes secrets amb Marroc per tal de preparar una cimera magrebiana i solventar, per la via de la negociació, la qüestió del Sahara.

3-3-85.

Hassan II afirma durant les festes del Tro que la sobirania marroquina sobre el Sàhara occidental no és negociable.

Liberalització tímida al «niu de les àligues»

COMENÇA EL DESGEL PER A ALBÀNIA

La mort d'Enver Hoxha va més enllà de la mort del darrer dirigent comunista que sostenia les tesis estalinistes més ortodoxes, significa o pot significar el principi d'una liberalització llargament esperada per un poble en una situació econòmico-social preocupant, uns sistemes de treball arcaics i una política cap a fora que ultrapassa l'autarquia. La postura interna i externa del país encara són incertes però els membres de l'OTAN i el Tractat de Varsòvia les segueixen de prop.

La major part de països d'arreu del món mantenen relacions exteriors comercials, polítiques o ideològiques amb qualsevol dels dos grans blocs. Altres estats formen part dels anomenats Països no Alineats i altres són neutrals o han estat neutralitzats.

El cas d'Albània, el país més pobre d'Europa, és molt peculiar, de fet en l'actualitat està tancat cara en fora i els seus límits territorials acaben allà on comencen les fronteres dels seus veïns Iugoslàvia, Grècia i els mars Adriàtic i Jònic.

El cas d'Albània és d'un aïllacionisme total a l'Europa actual. Enver Hoxha, Primer Secretari del Partit Comunista (Partit del Treball albanès), President del Front democràtic i Comandant Suprem de l'exèrcit va alinear-se amb la Unió Soviètica per tal d'escapar-se del Titisme Iugoslau. A causa de la política antiestalinista de Krushev s'aproximà a la Xina de Mao després del trencament amb la Unió Soviètica el 1960. El motiu fou l'hegemonisme i el socialimperialisme soviètic. Més tard també es distancià de Pequín per no acceptar el revisionisme de les «quatre vies» de la desmaotització propugnades per Tiang Hsiau Ping. El 1968 abandonà el Tractat de Varsòvia com a protesta per la intervenció soviètica a Txecoslovàquia.

Hoxha, en el llarg transcurs de 40 anys de poder, ha deixat Albània en una situació insostenible, que difícilment podrà arreglar Ramiz Alia, recentment nomenat Primer Secretari del Partit albanès i abans cap d'Estat (President de la República).

Preocupació en el si de l'OTAN

Un canvi substancial en la política exterior d'Albània podria significar

un desequilibri de forces a la conca del Mediterrani. És difícil de preveure quin serà el camí que seguirà Ramiz Alia. Per una banda es troba, ell i el seu poble, amb l'oportunitat de modernitzar els sistemes de producció, l'agricultura, la indústria i acabar amb la llei de Talion (un producte important per cada un exportat), en definitiva, la possibilitat d'obrir-se cap a Europa per tal d'ésser més competitiva llur economia i a la vegada relacionar-se amb nous mercats.

D'altra banda, Ramiz Alia, era fins ara l'acòlid fidel d'Hoxha. L'any 1984 en nombroses ocasions afirmà rotundament que no mantindria relacions diplomàtiques amb cap país revisionista. L'article 28 de la Constitució d'aquest país dels Balcans diu que està prohibit acceptar crèdits dels països revisionistes i burgesos.

De les diverses alternatives a què pot optar l'administració de Tirana pot intuir-se que fer un viratge cap al bloc occidental és gairebé improbable; actualment per unes coses o per unes altres manté relacions diplomàtiques amb Itàlia, Grècia i Turquia.

L'alternativa de continuar en una autarquia i en un procés continu d'aïllacionisme descarat i tal com està la situació econòmico-social del país sembla també poc procedent. Si més no, és evident, que cal un temps prudencial per prendre determinacions i dirigir el fil de la política cap a la continuïtat o cap el canvi.

Com a tercera alternativa hi hauria la possibilitat de reorientar les relacions diplomàtiques i econòmiques amb la Unió Soviètica. La qual cosa podria trencar l'equilibri al Mediterrani perquè la URSS podria disposar d'una porta oberta cap al mar. Tanmateix podria tornar a instal·lar la base de submarins més important de la URSS, tal com ja ho havia estat abans del 1960, en les costes

d'aquest país. Aquest fet produiria una tensió en la zona car la VI Flota americana es trobaria als seus nassos.

Aquesta possibilitat seria una amenaça per l'OTAN, on la geoestratègia de cara a un país tan petit podria canviar gran nombre de programes defensius d'ambdues aliances.

Una quarta alternativa amb moltes possibilitats d'ésser la més probable a mitjà termini és que Albània s'introdueixi a Europa començant pels seus veïns. Els països del Tractat de Varsòvia, llevat de la URSS, sempre han mantingut relacions diplomàtiques i d'amistat «controlada» amb Albània.

Els texts dels telegrams de condol dirigits a Tirana han causat bones impressions, sobretot els de Sofia i Bucarest.

Els experts aliats els preocupa que una evolució pro-soviètica a Iugoslàvia permetria que la relació entre l'administració de Tirana i Belgrad fos més cordial. La qual cosa posaria les cartes més fàcils a la URSS de cara a Albània.

Iugoslàvia pot negar a la URSS que creui les fronteres terrestres o aèries per dirigir-se a Albània, però si entre els tres països hi ha bones relacions, es pot considerar que la URSS ja pot tocar l'aigua del Jònic-Mediterrani.

El mecanisme de les vies diplomàtiques, l'espionatge ideològic, els viatges d'uns i altres es posen en marxa en un país que desitja la llibertat i el progrés social com qualsevol Estat europeu, tant occidental com de l'Est. ■

Ramon Roca i Ribó

Politització exagerada a les Cantonals franceses

MITTERRAND HO TÉ DIFÍCIL PER RENOVAR LEGISLATURA

Els propassats dies 10 i 17 de març varen tenir lloc la primera i segona volta, respectivament, de les eleccions cantonals o locals a França. Tres eren les incògnites, tant per la dreta com per l'esquerra, que calia esbrinar: fins on pot arribar l'extrema dreta de Jean Marie Le Pen, fins a quin punt s'ha enfonsat el Partit Comunista de Georges Marchais i quines esperances té el Partit Socialista de François Mitterrand de cara a les properes eleccions generals del 1986.

En termes absoluts l'esquerra ha rondat el 46% dels vots front a un 53% de la dreta, l'abstenció ha estat del 31%.

Els portaveus socialistes han declarat una satisfacció controlada pe-

rò han anunciat que el resultat no és suficient. Malgrat tot, estan contents pel comportament de l'electoral comunista ja que molts han votat per tal de donar suport al partit governamental. Per altra banda, el Partit Comunista estima que un 20% dels vots socialistes han decidit de recolzar la dreta abans que els comunistes. Gran nombre d'electors que a la primera volta va votar el Front Nacional (FN), partit d'extrema dreta de Le Pen, a la segona han optat pel RPR (Assemblea per la República) que presideix Jacques Chirac. En definitiva, la dreta clàssica o tradicional s'ha decantat majoritàriament per l'abstenció o per un vot als socialistes abans que l'extrema dreta.

L'esquerra fins a l'actualitat con-

trolava 36 Departaments, ara solament compta amb 26 front als 69 de la dreta.

Aquestes eleccions locals han ultrapassat les característiques i problemàtiques internes de cada Departament i s'han convertit en una vesant totalment polititzada.

Molt difícil ho té el Partit Socialista i François Mitterrand, com a president de la República, per tal d'aconseguir la victòria a les properes eleccions generals del 1986, si no modifica l'actual sistema electoral. Cal, doncs, una dosi més coherent de proporcionalitat, si no és així, difícilment podrà renovar legislatura aquest partit. ■

Nom i cognoms	Banc o Caixa
Adreça	Adreça
Població D.P. Telèfon	Població D.P.
Data de naixement Professió	Nom del(dels) titular(s)
D.N.I. n°	
☐ Demana més informació	
Subscriu els serveis de CIDOB	
☐ Quota 3.000 ptes. any	Senyor Director:
☐ Quota 5.000 ptes. any (col.laborador)	Prego a vostè que prengui nota de carregar al meu compte/a la meua llibreta oberta/a en aquesta entitat, els rebuts que hi presentarà CIDOB
☐ Quota ptes. any (protector)	Atentament
Sistema de pagament:	
Domiciliació del rebut anual a entitat bancària o de crèdit.	
Ompliu si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB	
	(signatura)
Data:	Signatura:
	Signat per
	Adreça del titular
	N° compte/llibreta

Important triomf del Partit Aprista

EL PERÚ VOTA UN PROGRAMA REFORMISTA

Partits i líders	% vots
—Alianza Popular para la Revolución Americana (APRA) <i>Alan García</i>	48
—Izquierda Unida (IU) <i>Alfonso Barrantes</i>	23
—Convergencia Democrática (CO) <i>Luis Bedoya</i>	12
—Acción Popular <i>Belaúnde Terry</i>	5

El propassat dia 14 d'abril se celebraven les eleccions presidencials i legislatives al Perú amb una victòria històrica de l'esquerra en general i del centre-esquerra en particular.

El partit aprista d'Alan García aconseguí una aclaparadora victòria després d'esperar més de mig segle per poder optar al poder.

El proper mes de juny Alan García, de 35 anys d'edat, prendrà posició del càrrec després d'èsser refrendat en una segona volta constitucional en la qual s'enfrontarà al candidat de Izquierda Unida que obtingué la segona majoria relativa. Aquesta segona volta serà necessària en no haver obtingut cap candidat la meitat més un dels vots.

En les passades eleccions municipals del 83 l'esquerra havia aglutinat un terç de l'electorat. L'esquerra sempre ha estat molt dividida i subdividida. L'opinió pública necessita una opció, un programa progressista per tal d'acabar amb la mala gestió dels partits conservadors.

El partit aprista, malgrat que no s'hagi definit ideològicament d'una forma clara, tracta de realitzar una política de centre-esquerra. En la campanya electoral s'ha dirigit als obrers i camperols sense oblidar la classe mitjana.

El seu programa és de caràcter reformista en el qual pretén aconseguir un increment de la producció agrícola, una descentralització de la indústria i un sanejament de l'aparell administratiu de l'Estat. Haurà de comptar però amb el recolzament de Izquierda Unida ja que aquesta té un pes força específic. La Confederación General de Trabajadores del Perú, d'orientació comunista i que agrupa quasi la meitat de la força laboral del país és el sindicat que represen-

ta la segona força guanyadora d'aquestes eleccions.

Fernando Belaúnde Terry, que guanyà quasi per majoria absoluta les eleccions celebrades el 1980 ha deixat el seu partit Acción Popular gairebé al col·lapse.

Belaúnde Terry, tanmateix, deixa al seu successor un país amb una situació crítica i amb una virtual suspensió de pagaments. El 75 per cent del pressupost nacional està compromès al pagament dels interessos del deute extern que se situa al voltant dels 14 mil milions de dòlars i en despeses de defensa.

Solament es pot destinar el 25 per cent restant a inversions i despeses corrents. Prop d'un 70 per cent de la població activa està a l'atur i una gran part viu de l'economia submergida.

El virtual president del Perú, Alan García, ha manifestat que solament el 20 per cent de la població pot viure en condicions normals. Unes 30 mil famílies —1 per cent de la població— disposen del 30 per cent de l'ingrés nacional.

Aquestes deixalles, segons el partit aprista, han estat el resultat de la mala gestió dels partits conservadors, una contínua intromissió de les forces armades i de les diverses divisions dels partits d'esquerra.

Un altre handicap que trobarà el virtual president és el grup terrorista Sendero Luminoso que ja intentà boicotejar aquestes eleccions. Possiblement tingui un programa concret per dissoldre'ls però es pot trobar que la filosofia per tal de combatre Sendero Luminoso sigui molt diferent de la que fins ara han emprat les forces armades: una guerra a mort continuada. ■

El Salvador

NAPOLEON DUARTE VICTÒRIA O GUERRA

El dia 31 de març se celebraven a El Salvador les eleccions legislatives i municipals en què s'havia d'escollir 60 escons i 262 alcaldies. La victòria del Partit Demòcrata Cristià de José Napoleón Duarte fou aclaparadora, a la vegada que històrica, tal com ho han esmentat els portaveus del govern.

Segons els còmputos i informacions del partit guanyador han obtingut 33 dels 60 escons que formen l'Assemblea i 200 alcaldies.

Fins ara, la Democràcia Cristiana no havia obtingut per ella mateixa una majoria absoluta al país. Fins i tot, el triomf de Napoleón Duarte en les eleccions presidencials passades necessità d'una segona volta i el recolzament d'altres partits.

El resultat d'aquestes eleccions per Duarte és un compromís que li pot costar car si transcorreguts uns mesos no enceta o tira endavant les reformes promeses ara fa un any. La Reforma Judicial és una de les més polèmiques perquè la dreta l'ha paralytzada fins l'actualitat.

El PDC no té solament una majoria clara sinó que el vot de la dreta s'ha concentrat a l'opció més radical, l'Aliança Republicana Nacionalista (ARENA) d'en Roberto D'Aubuisson, en detriment del Partit de Conciliació Nacional (PCN) convertit ara en una força residual.

La població salvadorenca s'ha decantat cap a Napoleón Duarte, per un objectiu que aquest ha assenyalat sempre, buscar la pau mitjançant la via del diàleg. Tot i així té problemes difícils amb les faccions més radicals i l'exèrcit.

L'esquerra insisteix que el diàleg s'ha de portar a terme en etapes graduals i amb un ampli espai de negociació. En primer lloc es tractaria d'humanitzar la guerra i aturar la cursa d'armament.

El líder de la ultradreta Roberto d'Aubuisson s'ha oposat obertament a la via del diàleg oferta per Napoleón Duarte a la guerrilla, perquè «els comunistes no respecten mai els acords».

L'Administració Reagan no tardà a felicitar el poble salvadorenc per haver celebrat «les quartes eleccions lliures» en tres anys i pels seus progressos cap a l'«estabilitat del procés democràtic». ■

ANTÀRTIDA

Set països es disputen la sobirania del sisè continent

L'ANTÀRTIDA. QUELCOM MÉS QUE GEL

Les investigacions científiques portades a terme durant els darrers anys han descobert la gran riquesa piscícola i mineral que, amagada en els 12,5 milions de quilòmetres quadrats d'aigua, gel i terra, conformen el cercle polar antàrtic.

Manquen sis anys perquè prescrigui el Tractat Antàrtic però des de fa temps, nacions com Argentina, Xile, Regne Unit o França han començat a prendre posicions que els assegurin un bon tros quan el pastís gelat que és l'Antàrtida es reparteixi.

El tractat se signà a Washington l'1 de desembre de 1959 i fou ratificat el 23 de juny de 1961. Els països signataris: Sud-àfrica, Argentina, Austràlia, Bèlgica, Xile, Estats Units, Regne Unit, Nova Zelanda, França, Noruega, la Unió Soviètica i Japó es comprometen a realitzar una cooperació científica en totes les terres, mars i gels al sud del paral·lel 60, tot restant prohibida qualsevol mesura militar, el llançament de residus radioactius i l'assaig amb armes nuclears.

Passats trenta anys, qualsevol part podrà sol·licitar esmenes al Tractat i restarà obert, a més, a l'adhesió de tot país invitat o que pertanyi a Nacions Unides.

Fruit d'aquesta investigació conjunta, se sap ara que l'Antàrtida és una autèntica reserva alimentària per al planeta. Malgrat l'escassa fauna terrestre que pobla el continent, reduïda a colònies de pingüins, foques i albatros, les aigües polars són la llar de milers de balenes, lleons i elefants marins, peixos diversos i Krill una gamba molt petita, principal aliment dels cetacis, i de la qual es calcula existeixen més de 200 milions de tones.

Les immenses muntanyes de gel amaguen, també, riqueses mineres com coure, or, plom, molibdè, urani, cinc, plata, carbó, ferro, estany, petroli i gas.

Segons uns estudis realitzats per Estats Units el 1973, en els mars de Ross, Weddel i Bellingshausen es podrien treure 15.000 milions de barrils de petroli i 115 bilions de peus cúbics de gas. Anys després, els geòlegs soviètics asseguraven que a l'Antàrtic podia haver més or negre que a Alaska.

A més existeixen ingents quanti-

tats d'algues i líquens, algunes espècies dels quals són poderosos antidòts contra les radiacions radioactives produïdes per l'estrónci, a més de servir per controlar la contaminació ambiental, en especial la causada per components metàl·lics.

Qüestions de Sobirania

Des que el 23 de juny de 1961 entrés en vigor el Tractat de l'Antàrtic, els països signataris han anat reivindicant, cada vegada amb major cruesa, la sobirania sobre certes parts del continent.

En aquest sentit, el text del Tractat ha servit per frenar diverses actituds, i així, el «club dels dotze» ha anat ampliant-se amb els anys. Tal vegada les investigacions dutes a terme per Polònia a l'Antàrtic serviren perquè aquesta fos acceptada com el membre número tretzè el 1977, tot ocupant, des de llavors, la base soviètica abandonada d'«Oazis».

Quatre anys després, la República Federal d'Alemanya es convertia en

el darrer país admès, fins ara, en el «club», si bé n'existeixen altres com l'Índia, Brasil o Xina popular que persegueixen aquest «status».

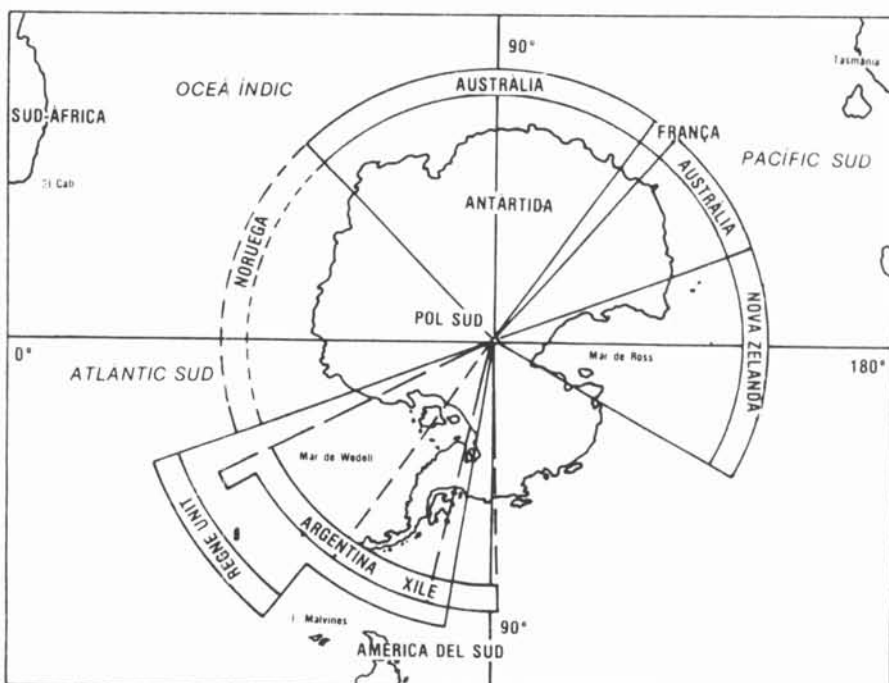
La cooperació que els científics de les diferents nacions en la zona han establert —comparteixen bases, aliments i descobriments— topen frontalment amb els interessos dels seus respectius governs per reclamar la propietat d'un continent en el qual no existeix cap habitant autòcton.

Així, França, que disposa d'una de les millors infraestructures, inclosa una pista d'aterratge de 1.100 metres sobre gel, reivindica la sobirania de les illes Corzet, Kerguelen i Amsterdam, i alguns territoris més que es troben dins dels reclamats per Austràlia.

Estats Units, que mai no ha permès tenir sobirania sobre l'Atlàntic, afirma, malgrat això, que té interessos en els territoris reclamats per Nova Zelanda.

Noruega i la Unió Soviètica mantenen litigis pel domini d'una vasta zona.

EL REPARTIMENT DE L'ANTÀRTIDA

Àfrica del Sud també vol controlar una part de l'Antàrtida, però la facilitat amb què França utilitza les bases de Ciutat del Cap i Hobart, a Tasmània, posen en perill les seves aspiracions.

Tanmateix, els conflictes més importants sobre reclamacions de sobirania els tenen Xile, Argentina i Gran Bretanya.

Els dos primers, més pròxims geogràficament que qualsevol altre (uns mil quilòmetres aproximadament separen l'Antàrtida de Terra de Foc) han perllongat el contenciós sobre el Canal de Beagle a la zona austral del planeta. Mentre que el Regne Unit necessita, per assegurar la seva presència a l'Antàrtic, continuar controlant la sobirania de les illes Malvines, Shetland del Sud —a 860 km del casquet polar— i Sandwich del Sud, gairebé totes elles reivindicades per Argentina.

De fet, molts han volgut veure en la guerra de les Malvines (primavera de 1982) la primera guerra antàrtica, per tal d'aconseguir no només el control de l'antàrtic sinó també el de la zona on conflueixen els oceans atlàntic i pacífic, cada vegada amb més trànsit marítim, amb una importància similar a la del Canal de Panamà.

Com anècdota, quant als interessos d'aquests dos països cal assenyalar que l'escocès que descobrí les illes Orcades del Sud les cedí en un gest de rebel·lia a Argentina, i no pas al Regne Unit. Avui en dia, les Orcades del Sud són una de les principals bases d'estudis dels argentins.

Front aquests estats, Brasil també reclama una part de sobirania sobre l'Antàrtida en funció del «perllongament» del seu territori.

Tot indica que l'Índia, que actualment investiga a la base provisional de «Gangotri», prop de la soviètica «Novolazarevskaya», i el Brasil seran els propers socis del «club» antàrtic.

Però, per damunt de les disputes dels diferents governs per esgarapar territoris al contrari, la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN), integrada per organismes no governamentals de tot el món, aprovà una proposta en la seva XVI assemblea, celebrada a Madrid, el novembre proppassat, segons la qual es demana que l'Antàrtida sigui declarada part de patrimoni mundial i s'hi prohibeix tota explotació de recursos amb finalitats lucratives particulars durant un llarg període de temps.

Aquesta proposta, presentada per James Barnes, director del Projecte de l'Antàrtida i representant de

Greenpeace a Nacions Unides, i per J.G. Mosley, director de la Fundació Australiana de la Conservació, troba fonament, entre d'altres coses, en la difícil delimitació dels drets dels països, ja que la possibilitat d'explotar els recursos antàrtics no es va incloure a la Tercera Conferència de Nacions Unides sobre el Dret del Mar, celebrada el 1974. A més que qualsevol intent d'aplicar una legislació al territori seria nul, si ens atenem al fet que no es tracta d'establir una divisió de la terra i les aigües territorials d'un costat, i de l'alta mar per l'altre, sinó que hi inclou la delimitació del casquet gelat i de les plataformes en moviment constant que, de vegades, arriben a desaparèixer.

Els recursos pesquers

Si bé la riquesa mineral de l'Antàrtida és el fruit cobdiciat per les grans potències, el rigor climàtic —els científics només poden restar a les bases durant l'estiu austral, els mesos de desembre a març, amb temperatures de 15 a 30° C sota zero—, fa que les dificultats per extreure-la pugi els costos de l'explotació i de moment no sigui rendible l'extracció de petroli i gas.

Una altra cosa ben diferent succeeix amb els recursos pesquers. Vedada a l'Àrtic la caça de balenes, soviètics i japonesos violen la normativa de limitació de captures de cetacis en les aigües del pol sud, i contraresten d'aquesta forma l'efecte negatiu que per a les seves respectives economies suposaria complir les lleis internacionals.

També Polònia ha trobat a l'Antàrtic la solució als seus problemes pesquers. Des de fa alguns anys, i juntament amb la Unió Soviètica, els vaixells polonesos es dediquen a la pesca del *Krill* —gamba més petita que el camaró— i que si bé no pot ser menjada directament per l'home, pel seu alt contingut en fluor, és un magnífic pinso per al bestiar.

Japonesos i soviètics, a més, tracten el *krill* convertint-lo en blocs congelats que comercialitzen sota el nom de «pasta oceànica» per barrejar-la amb mantega, formatge i altres productes.

L'any 1984 les captures de *krill* pujaren a 60 milions de tones, el doble del que tota la flota pesquera mundial va capturar en altres espècies durant aquest mateix temps.

L'enorme reserva d'aigua dolça que constitueix el casquet polar, també és cobdiciada per les nacions els territoris de les quals són desèrtics o semidesèrtics. El projecte més

audaç d'aprofitament del líquid element, ha estat el que el 1977 presentà l'Àrabia Saudita, que pretenia remolcar una muntanya de gel, des de l'Antàrtic fins al Mar Roig, front a la costa de Juddha, per pal·liar la manca d'aigua del seu país, sense tenir en compte, però, els desequilibris ecològics que això podria comportar.

Espanya vol arribar a temps

La presència històrica espanyola en el sisè continent ha estat pràcticament nul·la. Des que Alejandro Malaspina va vorejar la línia de gels dels paral·lels 50°/55° sud, de 1789 a 1794, només la goleta «Idus de marzo», construïda i fletada per empreses privades en coordinació amb l'Institut Oceanogràfic Espanyol i l'Associació «Espanya a l'Antàrtida» ha gosat acostar-se a la zona més austral del globus terraquí, l'any 1983.

Malgrat això, el nostre país vol arribar a temps quan, una vegada prescrit el Tractat de l'Antàrtic, es reglamentin de nou les possibilitats d'actuació a la zona.

El cap de l'Estat Major de la Defensa, general Àngel Liberal Lucini, assegurava en la sessió inaugural de la II Setmana d'Estudis dels Recursos del Mar, celebrada a Cartagena l'any passat, que Espanya, com a membre adherit —que no de ple dret— des de juny de 1982 al Tractat Antàrtic, no pot deixar passar l'oportunitat d'estar present en els projectes que es realitzin en la regió polar austral.

Els interessos espanyols són, principalment, pesquers. Els informes emesos per Pedro Oliver, biòleg i Carlos Palomo, geòleg, ambdós designats per a integrar l'expedició xilena anual que estableix a cada un dels seus membres l'Institut Antàrtic, assenyalen l'atractiu que per a Espanya té aquest banc pesquer que, de moment, no està sotmès a cap limitació d'espai ni de quantitat, i on abunden els cefalòpods (calamars) i diferents espècies de bacallà de consum creient en el nostre país.

Sembla ser que l'Administració mira amb bons ulls les investigacions que es poden dur a terme en aqueixa zona de la terra, i que en un termini no superior a tres anys s'enviarà una expedició netament nacional a l'Antàrtic, a la vegada que s'estudien les possibilitats d'establiment d'una base d'investigació d'estiu o d'hivern, des de la qual es podrien analitzar les aplicacions a Espanya dels recursos nutritius que es desenvolupen en el Pol Sud. ■

Anna Dionis

El ministre d'Afers Estrangers adverteix l'administració Reagan

MORÁN PREVEU SORTIR DE L'OTAN SI WASHINGTON INTERVÉ A CENTRAMÈRICA

A la política Carter d'intentar atreure's Managua a base de crèdits, han continuat els llargs anys de mandat Reagan que a Centramèrica han fet créixer la tensió a límits extraordinaris. Fernando Morán publica als EUA un estudi en el qual adverteix les conseqüències a Espanya i a Europa d'una hipotètica intervenció militar a Nicaragua.

Un informe del Council on Foreign Relations adverteix sobre les futures discrepàncies entre Estats Units i Europa envers la política de Washington cap a Centramèrica. Entre els participants més destacats hi figura el ministre espanyol d'Afers Estrangers, Fernando Morán, autor d'un dels articles de l'estudi. Morán preveu que «una intervenció militar dels Estats Units pot posar en entredit la futura participació a l'Aliança Atlàntica d'alguns dels seus membres, especialment Espanya».

El cap de la diplomàcia espanyola arriba a afirmar que aquesta hipotètica intervenció pot alterar substancialment la base sobre la qual Espanya està formulant una solució al problema de la seva específica adhesió a l'OTAN i de la seva contribució a la defensa d'occident». Fernando Morán fa una anàlisi crítica de la política de l'administració Reagan cap a Centramèrica en la qual destaca l'esquerda existent entre la percepció europea i la nord-americana pel que fa a una solució a la crisi centramericana. El ministre espanyol defineix el procés a la regió com d'«error històric», en comparar el procés descolonitzador europeu en el món amb l'inici de l'hegemonia dels Estats Units a l'Amèrica Central. Morán manté que les diferències entre Europa i els EUA sobre el problema centramericà van sorgir quan l'administració Reagan va deixar perfectament clar que centramèrica era una de les claus dels EUA per a tornar a guanyar superioritat militar i iniciativa política arreu del món.

L'interès nord-americà per a portar al límit de la confrontació la seva política a l'àrea és, segons Morán, el que ha fet aflorar les diferències entre Europa i els EUA. El ministre d'Afers Estrangers adverteix sobre aquestes diferències, que «encara no

han tingut greus repercussions en les relacions d'Europa i els Estats Units, o en les intra-europees, per no haver-se materialitzat la confrontació militar».

Europa s'ha de tenir en compte

«Europa —escriu el ministre espanyol— és part d'Occident, i ni a Centramèrica ni enlloc, els Estats Units no poden arrogar-se el dret a si mateixos de ser l'únic representant dels interessos occidentals». Pel que fa a Espanya, la intervenció militar masiva d'Estats Units a Centramèrica, «pot reforçar els sentiments neutralistes, els moviments pacifistes, i tindria un impacte molt gran a l'opinió pública espanyola, fins i tot, podria posar en perill la continuació de la participació espanyola a l'OTAN», segons Fernando Morán.

Aquest document, que malgrat ser a títol personal és la més important declaració d'intencions d'un membre del govern espanyol pel que fa el conflicte centramericà, afegeix que «si la situació a Centramèrica pateix un deteriorament major i, en particular, si el somni d'una solució militar per a la crisi, porta els Estats Units a una intervenció militar massiva, tant a El Salvador, per a donar suport a un govern legítim, com a Nicaragua, en contra del règim sandinista, l'impacte sobre la política espanyola seria molt gran.» Res no es diu sobre la potenciació dels «contras» a càrrec de l'Administració Reagan.

Morán s'estén en explicacions sobre els especials lligams d'Espanya amb Latinoamèrica, i el paper del rei d'Espanya com a element galvanitzador de la idea de la Comunitat Hispanoamericana, i la tasca del primer ministre espanyol, Felipe González, dins la Internacional Socialista, so-

bre la crisi a la regió. El cap de la diplomàcia espanyola recorda, al llarg de les 44 pàgines del seu treball, el comunicat de Sant José, signat entre els deu països membres de la CEE, Espanya i Portugal, per una banda i els cinc països centramericans, per l'altra. Amb això, Morán pretén demostrar l'interès que per a Europa té Centramèrica. Europa a més de poder contribuir al desenvolupament econòmic d'Amèrica Central, «encara que hi hagi poc marge de maniobra, pot estendre ponts, als països i moviments més radicals de l'àrea». Segons Morán, el vell continent pot lliurar un clar missatge a Washington expressant el seu màxim suport a una solució negociada i «rebutjant —com implícitament es va fer en l'esmentat comunicat de Sant José— la possibilitat d'aïllar Nicaragua o de fer-la responsable de tots els mals que esdevenen a la regió».

El procés de Contadora ha jugat un paper clau —segons el ministre espanyol— no només en prevenir decisions que haguessin estat irreversibles, sinó també en donar un «mecanisme extraordinàriament eficient» per tal de relaxar la tensió a la zona. Morán manté que l'esforç pacificador no podrà realitzar-se sense o contra Washington, encara que adverteix que Europa «sempre rebutjarà solucions que impliquin tant de risc d'una confrontació global i que soccavin els fonaments morals d'Occident».

Sota el títol de «inestabilitat al tercer món: Centramèrica com a qüestió europea americana», el Council on Foreign Relations (Editor de Foreign Affairs), publica aquest estudi de Fernando Morán, juntament amb d'altres quatre, en una edició dirigida per Cyrus Vance, ex-secretari d'Estat de l'Administració Carter. Els altres autors són: Alois Merles, mi-

RELACIONS AMB CENTRAMÈRICA

nistre d'Estat de la RFA, Irving Kristol, escriptor i intel·lectual nord-americà pròxim al neo-conservadurisme, Michael D. Barnes, president de la Comissió sobre l'Hemisferi Occidental de la Cambra de Representants dels EUA (i membre de la comissió Kissinger, i Daniel Oduber, ex-president de Costa Rica i actual vice-president de la Internacional Socialista.

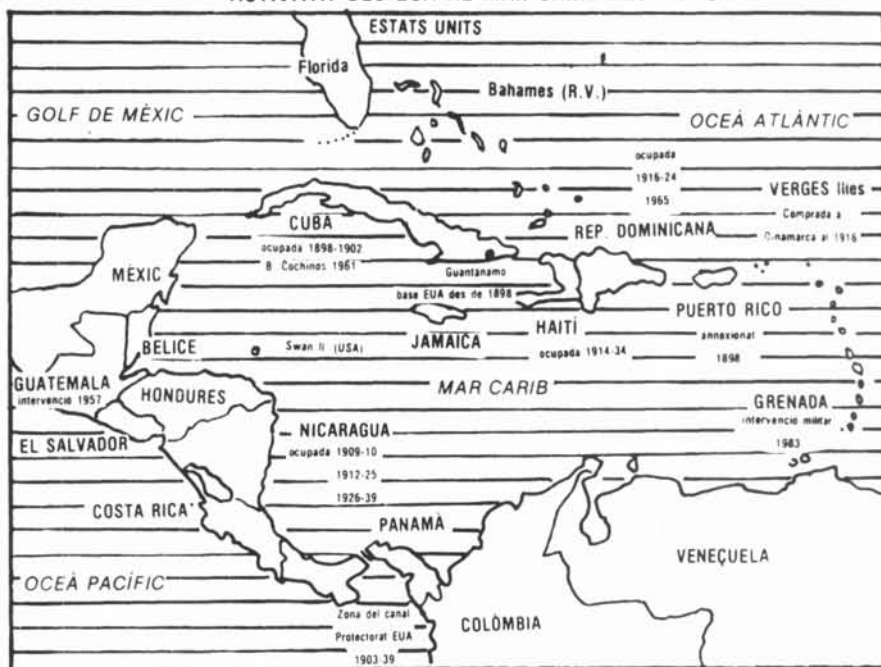
La coincidència de l'informe amb una sèrie de turbulències en les relacions entre Madrid i Washington, com poden ser la detenció de dos espies prop de la Moncloa, funcionaris dels EUA; les revelacions segons les quals Estats Units compta amb plans de contingència per a nuclearitzar el territori espanyol (vegeu informe Arkin, Afers Internacionals, n° 5), i d'altra banda, la pròxima visita del president Reagan, han fet que les opinions de Morán, no per intuïdes menys agressives, hagin disgustat profundament la Casa Blanca.

La declaració del ministre espanyol arriba àdhuc en un període de canvi en la política centramericana dels EUA. Després d'una etapa de forts atacs a Nicaragua, tant de Ronald Reagan com de George Shultz, secretari d'Estat, que varen provocar serioses divergències en el govern de Washington, sembla que comença a apreciar-se una marxa enrera de l'actitud d'oberta hostilitat cap a Managua.

Però tornant a l'escrit de Fernando Morán, cal tenir seriosament en compte que a l'hora d'explicar el pro i contra de l'americanisme a Espanya, el cap de la diplomàcia els recorda, als nord-americans l'acord de 1953 que varen subscriure amb el dictador Franco i la reacció del llavors secretari d'Estat nord-americà, Alexander Haig, el 23-F. Haig qualificà, com es recordarà, de «qüestió interna», l'intent de cop d'Estat de Tejero. Si traslladem paràmetres, aquesta acusació de manca de tacte cap a les institucions democràtiques, es pot projectar cap a Centramèrica, tal i com insinua Morán. El cap de la diplomàcia espanyola assegura que per als europeus la globalització del conflicte centramericà, com una extensió de l'enfrontament Est-Oest, és una «fal·làcia». Per a Morán el que està en joc a Centramèrica és la credibilitat i pròpia definició del que és Occident. I aquesta credibilitat «s'obté —segons el ministre— defensant els que són amics, però pot perjudicar-se si es deixa que aquests assumeixin riscos innecessaris, o si es desenganya i aliena a aquells que poden convertir-se'n.

Xavier Horcajo

ACTIVITAT DES EUA AL MAR CARIB DES DE 1895.

Molt s'ha parlat de la situació a Nicaragua en els mitjans de comunicació. De retruc també es parla d'Hondures i per «mèrits propis» d'El Salvador. Guatemala, però, continua essent, portes endins, el país més fosc de l'àrea als ulls de l'opinió pública espanyola. Com hom recordarà, les forces de seguretat del règim militar van assaltar l'ambaixada espanyola l'any 1981, quatre anys després i gràcies a la mitjanceria de Colòmbia, Espanya i Guatemala restableixen llurs relacions diplomàtiques (22-9-84) prèvia acceptació per part guatemalenc de la responsabilitat dels fets. Avui el general Mejía Víctores diu que vol venir a Espanya i ven políticament el restabliment de relacions, com la mostra palesa del reconeixement exterior a les seves promeses de retornar, l'any vinent, el poder als civils, mitjançant eleccions presidencials.

Al desembre de 1984, l'Assemblea general de les Nacions Unides denuncià l'aplicació sistemàtica de la violència per part del règim guatemalenc contra els civils. L'informe assegura que hi ha hagut 881 víctimes d'execucions extra-judicials individuals, 26 assassinats en massa de l'exèrcit a poblacions rurals indígenes (amb més de 200 morts), 679 víctimes de detencions arbitràries a càrrec de les forces de seguretat del govern i 22 bombardeigs indiscriminats de la població civil (amb unes 2.800 víctimes).

A les eleccions promeses pel poder militar acudirán des de l'extrema dreta a la social-democràcia i en restarà al marge tant l'esquerra avançada com l'oposició armada, que no donen suport al procés. Per a aquests,

la pretesa democratització només suposa una operació de maquillatge per al règim imposada per pressions dels EUA, el Congrés del qual exigeix una operació similar per continuar amb l'assistència militar. A la vegada, Mejía Víctores intenta trencar l'aïllament exterior dels darrers anys. L'oposició armada que actua a Guatemala des de 1982 (front d'Unitat Revolucionària Nacional Guatemalenc, URNG) agrupa quatre formacions: l'Exèrcit Guerriller dels Pobles, les Forces Armades Revolucionàries, el Partit Guatemalenc dels Treballadors i l'Organització Revolucionària del Poble en Armes.

El Partit Socialista Democràtic, recentment legalitzat i integrat a la Internacional Socialista tampoc no participarà en les eleccions, encara que dubta. Mentrestant, l'Assemblea de Guatemala, està controlada per la Democràcia Cristiana que hi té la majoria i que està acusada de subversió per part de l'ultra-dreta. Un dels principals líders de la DC, Vinicio Cerezo (secretari general) va ser atacat al febrer de 1981 amb granades en ple centre de la capital de Guatemala. Cerezo era de fet el civil que gaudia de la confiança de Washington per a fer-se amb la presidència de Guatemala.

La realitat del procés «democratitzador» de Mejía Víctores, és que el poder continua en mans dels militars i molta gent no creu que aquests consentiran mai que passi a mans civils. L'exèrcit guatemalenc, en tot cas, ha deixat molt clar que no és el d'El Salvador i que no permetrà mai obrir un diàleg amb la guerrilla. ■

X.H.

Declaracions de l'ambaixador de la URSS, Iuri Dubinin, a Espanya

LA UNIÓ SOVIÈTICA DONARÀ SUPPORT A TOTES LES ALTERNATIVES DE DESNUCLEARITZACIÓ PARCIAL

El propassat dia 11 d'abril, el CIDOB portà a Barcelona l'ambaixador soviètic Iuri Vladimirovich Dubinin, dintre de les trobades: «Tribuna Internacional». Dubinin parlà de la política exterior soviètica i, concretament, de les relacions amb Espanya. Ací us oferim un extracte de les qüestions més interessants que es varen suscitar en el torn de preguntes.

Sembla innegable que les relacions bilaterals en el pla cultural són brillants, fins i tot, en algun altre aspecte, però ¿no creu vostè que en el terreny econòmic no es veuen correspostes al mateix nivell?

Jo voldria indicar dos elements en l'anàlisi d'aquesta situació. El primer, satisfactori, perquè en els vuit anys de relacions diplomàtiques i considerant que tenim enrera uns condicionants de tots coneguts, hem assolit un volum d'intercanvis comercials de prop de 800 milions de dòlars. Aquest volum és prou important, més gran que el comerç espanyol amb molts països d'Iberoamèrica, amb els quals hi ha relacions des de fa molts anys.

L'altre element és l'esperança. Aquestes relacions no són tan desenvolupades com les que mantenim amb d'altres grans països d'Europa Occidental. La URSS té un volum de comerç deu vegades més gran amb l'Alemanya Occidental, sis vegades més gran amb França i més o menys cinc o sis vegades més gran amb Itàlia. Per això, dic jo que hem d'esperar encara molt més de les nostres relacions bilaterals. Existeixen les condicions objectives, encara que també hi ha grans dificultats. Una major agressivitat —en el sentit bo de la paraula— seria molt beneficiosa per a les relacions comercials.

¿El seu govern pensa que la coneguda «guerra dels estels» vulnera el tractat de 1972 sobre sistemes anti-missils?

Si, naturalment, aquests plans acabaran amb tot el que queda del tractat Salt II i crearan una situació estratègica totalment nova per al món sencer. Fins ara, la cursa d'armaments es desenvolupava controlant més territoris o més espai als mars; ara, els Estats Units volen traslladar-la a un espai que no té fronteres.

¿La URSS estaria interessada a donar suport a la iniciativa de zones desnuclearitzades parcials, com per exemple: Balcans, Escandinàvia o potser la Península Ibèrica... i, sobretot, quina és la seva opinió sobre la proposta d'Olof Palme, d'un corredor desnuclearitzat al llarg de

pràcticament tota la frontera entre els blocs, d'uns cent cinquanta quilòmetres a ambdós costats?

L'objectiu principal de la nostra política sempre ha estat i continua essent l'alliberament del món de les armes atòmiques. Nosaltres donaríem suport a tota iniciativa que pogués —encara que fos a nivell parcial— ajudar a l'alliberament de la humanitat, d'Europa o de qualsevol altra regió del món, del perill atòmic. Per això és que donem suport a totes les idees per constituir zones parcials desnuclearitzades. En aquest sentit, la Unió Soviètica valora molt positivament la decisió espanyola de conservar el seu territori lliure d'armament atòmic. Pel que fa a la iniciativa sueca de crear una zona de 150 quilòmetres lliure d'armes atòmiques va rebre una resposta positiva per part de la URSS.

¿Perquè a Ginebra no s'han assegut a negociar representants de la CEE, la Unió Soviètica creu que Europa està hipotecada a la política dels EUA?

Les negociacions de Ginebra sobre desarmament nuclear i còsmic estan fonamentades en una fórmula històrica. Nosaltres creiem que tots els països han de participar en l'esforç per a la pau. Totes les concepcions d'un món bipolar, vénen d'un altre lloc que no és la Unió Soviètica. Nosaltres estem per alternatives com la Conferència de Seguretat. A Helsinki els països assistents tenien veu i vot i, malgrat ser difícil arribar a acords per la dificultat de consensuar els documents, aquesta conferència ha donat resultats força positius. Si parlem d'Espanya, va jugar un paper davant la darrera sessió de la conferència, a Madrid, on Espanya pràcticament va salvar la conferència. Ha ajudat moltíssim al seu èxit amb la seva iniciativa d'última hora.

La Unió Soviètica creu que l'opinió pública mundial pesa cada vegada més en les decisions sobre la pau i si cada vegada hi ha més països que ofereixen iniciatives actives, com Suècia per exemple, això serà molt positiu per a la pau mundial.

Sobre una possible hipoteca d'Europa, nosaltres no sabem res d'això. La Unió Soviètica no té cap posicionament oficial davant d'aquesta possibilitat.

Segons sembla la Unió Soviètica intenta deturar la «guerra dels estels» per la via de les negociacions, però ¿què faran si aquests intents fracassen...?

Estem intentant de prevenir aquest projecte. Tenim l'esperança que arribarem a un acord; això seria la millor solució possible per a nosaltres i també per a la comunitat. Si fracassem ens haurem de defensar; això és claríssim. Tal i com va passar amb la bomba atòmica, ells la van crear i utilitzar, després de fracassar en els intents de prevenció d'aquesta bomba, la vàrem crear nosaltres. A continuació els Estats Units van endegar la seva propaganda cap al OHH! quina sorpresa, qui ho anava a pensar! Nosaltres no podem quedar a mercè dels EUA. Pensem que només ens separa l'Oceà Àrtic. Ells varen crear després la bomba termo-nuclear, sempre volen tenir la supremacia, que és l'objectiu essencial de la seva política, per tant la Unió Soviètica va haver de desenvolupar la seva tecnologia. I així sempre. En aquest cas de la «guerra dels estels», farem tot el possible per tal d'impedir la cursa armamentista al cosmos, però sinó respondrem perquè nosaltres no podem viure sota aquesta amenaça.

Mireu, en un moment donat ells van fer un avió espia que podia volar a vint quilòmetres d'altitud. Nosaltres teníem canons anti-aeris que no arribaven a aquesta altitud. Ells van enviar aquests avions sobre territori de la URSS, el dia del Primer de Maig i —precisament— sobre el recorregut de la manifestació del dia del Primer de Maig dels moscovites. Aquesta és la situació de la Unió Soviètica. Es va haver de fer un esforç innecessari per a la nostra economia, per als nostres científics, per a tots, amb repercussions negatives per a nosaltres i de retruc per a tota la humani-

volia dir que, si tot estat nuclear es compromet a no emprar primer aquestes armes, el perill atòmic no existiria. La resposta va ser no, tot al·legant que l'acord deixava fora les armes convencionals. La Unió Soviètica llavors va engrandir-ho a no emprar primer l'ús de la força, però els nostres «partners» occidentals tampoc no van voler parlar d'un acord basat en la fórmula de «no emprar primer».

La Unió Soviètica va prendre la iniciativa i va assumir un compromís a nivell unilateral de no emprar les armes atòmiques ells primer. Això és un compromís unilateral del nostre Estat. Malhauradament, aquesta mesura unilateral no ha estat seguida, però esperem que algun dia hi hagi quelcom en aquest sentit.

També vàrem fer un compromís

tat. Perquè si no hi ha sortides negociades, els nord-americans dictaran el pressupost, les despeses i la participació per a tots, i seran despeses inútils.

¿Com s'emmarca la darrera proposta de Gorbatxev i quins són els compromisos que a nivell unilateral té establerts el govern de Moscou?

Jo diria que la proposta de Gorbatxev va en la línia del desenvolupament de la política exterior de la Unió Soviètica, determinada pel congrés del partit de fa cinc anys. Es tracta d'una sèrie de compromisos a nivell unilateral en el camp del desarmament. Fa dos o tres anys la URSS proposava a tots els estats posseïdors de les armes atòmiques que signessin un acord de no-utilitzar primer les armes atòmiques. Això, a la pràctica,

unilateral de no emprar mai armes atòmiques contra països que no en tenen en el seu territori i que no les produeixen per ells mateixos. Això podria ser interessant per a tots els països que proclamen una política de mantenir lliure el seu territori d'armes atòmiques. És a dir, estem oberts a signar els acords corresponents amb tots els països que ho desitgin, per tal de donar les garanties necessàries o possibles del compliment d'aquest compromís de la Unió Soviètica.

Quina és la seva opinió del tractat de no-proliferaçió d'armes nuclears, un tractat polèmic perquè es diu que dona privilegis...

Donaré la postura soviètica sobre aquest acord perquè no vull donar, com a ambaixador de la URSS a Es-

L'ambaixador de la Unió Soviètica durant la seva conferència als locals de l'Associació de la Premsa organitzada pel CIDOB. Al seu costat, Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona, i Isidre Molas, vice-president del Parlament de Catalunya.

panya, cap apreciació sobre l'actitud del govern espanyol. Pel que fa a la URSS pensem que es tracta d'un acord de primera importància per a la humanitat. La proliferació d'aquestes armes és molt perillosa, es coneix, a hores d'ara, el nombre d'Estats capaços de produir armes atòmiques i molts d'ells estan immersos en conflictes amb tercers o fins i tot entre ells. Això podria significar la introducció de les armes atòmiques en els conflictes locals. La Unió Soviètica es felicita molt perquè el tractat de no-proliferaçió és dels més populars a tot el món i crec que més de 120 estats el tenen signat. És un tractat que va jugar un paper molt important en despertar la consciència del món i aturar la cursa armamentista.

Quina és, al seu parer, la situació

de risc d'un enfrontament nuclear a Europa?

Amb la instal·lació dels cohets nord-americans a l'Europa occidental, a deu minuts de distància de la URSS, o millor dit a cinc, és greu. Aquests cohets d'abast mitjà es converteixen en cohets ofensius estratègics per a la Unió Soviètica. Un cohet «Pershing» instal·lat a l'Alemanya Occidental pot arribar a Moscou o a d'altres centres vitals de la URSS en deu minuts. Segons els experts, però, aquests cohets són recuperables només fins a la meitat del seu recorregut, és a dir en els cinc primers minuts. Així, doncs, aquella propaganda de Reagan que deia que els cohets eren defensius és absolutament enganyosa. La situació de risc és, doncs, força greu ja que les mesures de contrapartida es prenen en conse-

quència.

Està la Unió Soviètica en condicions d'irradiar un «American way of life» com la dels EUA? Hi ha una forma de vida exportable, a la Unió Soviètica?

Nosaltres tenim, com totes les societats, la nostra manera de viure, un model dissenyat pel poble pel qual s'han pagat 20 milions de morts durant la II Guerra Mundial. Ara bé, no hem d'exportar res, absolutament res. Sí que podem exportar, en canvi, petroli, caviar, vodka i d'altres productes... D'altra banda, no comprem l'interès del país que vostè ha mencionat per exportar la seva manera de viure. Les nostres portes estan obertes pels qui vulguin veure com vivim, però no exigim cap predisposició especial envers nosaltres. ■

ACUERDO

Entre la Unión de Repúblicas Socialistas Soviéticas y España sobre el desarrollo de la cooperación económica e industrial

El Gobierno de la Unión de Repúblicas Socialistas Soviéticas y el Gobierno de España:

— teniendo en cuenta las estipulaciones del Convenio Comercial entre el Gobierno de la Unión de Repúblicas Socialistas Soviéticas y el Gobierno del Estado Español firmado el 15 de septiembre de 1972,

— teniendo en cuenta el desarrollo favorable de las relaciones económicas entre ambos países y el deseo de desarrollarlas y diversificarlas ulteriormente sobre bases duraderas y mutuamente ventajosas,

— deseando utilizar de la manera más efectiva posible las posibilidades que ofrece el potencial económico de ambos países mediante la intensificación de la cooperación económica e industrial,

— aspirando a ejecutar esta cooperación mediante el desarrollo armónico y razonablemente equilibrado de sus relaciones económicas,

— teniendo en cuenta las estipulaciones del Acta Final de la Conferencia sobre la Seguridad y Cooperación en Europa, firmada en Helsinki el 1 de Agosto de 1975.

Han acordado lo siguiente:

Artículo 1

Ambas Partes manifiestan su decisión de continuar desarrollando la cooperación económica e industrial entre ambos países y con este propósito facilitarán, con todos los medios a su disposición, el desarrollo de tal cooperación entre los organismos competentes soviéticos y los organismos y empresas españoles, sobre una base de beneficio mutuo y de conformidad con las leyes y disposiciones vigentes en cada país. En particular las Partes adoptarán las medidas necesarias para facilitar la elaboración de aquellos proyectos de cooperación que correspondan a los propósitos del presente Acuerdo.

Artículo 2

Ambas Partes determinarán los sectores que se consideren más apropiados para ampliar y profundizar la cooperación. En particular las Partes tendrán en cuenta las posibilidades y necesidades de ambos países en bienes de equipo, tecnología y materias primas.

Para orientar a los organismos y empresas competentes, se prestará una atención especial a los sectores de cooperación mencionados en el anexo al presente Acuerdo, sin que dicha enunciaci3n tenga carácter limitativo.

La Comisi3n Mixta Intergubernamental Soviético-Española a la que se refiere el artículo 6 del presente Acuerdo, podrá determinar otros sectores de cooperaci3n a medida en que se pongan de manifiesto nuevas posibilidades.

Artículo 3

Ambas Partes convienen que la cooperaci3n en el marco del presente Acuerdo se desarrollará especialmente a trav3s de:

— el diseño y la construcci3n de nuevas instalaciones industriales, así como la ampliación y modernizaci3n de las ya existentes,

— la producci3n en com3n de ciertos tipos de maquinaria, equipos y otros productos terminados,

— la ampliación de los suministros recíprocos de maquinaria y bienes de equipo, materiales y productos industriales, materias primas, productos agrícolas, bienes de consumo, otras mercancías de interés mutuo y servicios,

— compras y ventas de licencias, patentes, diseños y procesos de producci3n e intercambio de informaci3n técnica,

— cooperaci3n, siempre que existan las circunstancias apropiadas, en la elaboraci3n y realizaci3n de proyectos industriales en terceros países, incluyendo suministros de maquinaria, equipos y servicios.

Artículo 4

Ambas Partes han decidido fomentar el intercambio de informaci3n económica y la participaci3n de los organismos y las em-

presas competentes de cada país en la ejecuci3n de los planes y programas de desarrollo del otro país, tanto vigentes como futuros.

Ambas Partes apoyarán la conclusi3n de contratos, incluso a largo plazo, entre los correspondientes organismos y empresas españolas y los organismos soviéticos. En dichos contratos se acordarán las condiciones concretas de los proyectos de cooperaci3n económica e industrial.

Artículo 5

Reconociendo la importancia que la financiación tiene para el ulterior desarrollo de las relaciones económicas, ambas Partes apoyarán la concessi3n de condiciones financieras favorables, de conformidad con la legislaci3n de cada uno de los países, para los proyectos de cooperaci3n realizados en el marco del presente Acuerdo.

Artículo 6

Ambas partes acuerdan constituir una Comisi3n Mixta Intergubernamental Soviético-Española para la cooperaci3n económica e industrial, que se reunirá por lo menos una vez al año, alternativamente en Moscú y Madrid. En dicha Comisi3n se integrará la Comisi3n Mixta, constituida de conformidad con el artículo 13 del Convenio Comercial Soviético-Español de 15 de septiembre de 1972.

Además de las funciones enumeradas en el artículo 13 del Convenio Comercial de 15 de septiembre de 1972, la Comisi3n Mixta Intergubernamental Soviético-Española estará encargada de las funciones siguientes:

— examinar la evoluci3n de la cooperaci3n económica e industrial entre ambos países y elaborar recomendaciones para el desarrollo de dicha cooperaci3n,

— elaborar programas concretos relativos al desarrollo de la cooperaci3n económica e industrial, e identificar nuevos sectores de cooperaci3n bilateral, así como oportunidades de cooperaci3n en terceros países,

— examinar cualquier otra cuesti3n resultante de la ejecuci3n del presente Acuerdo.

La Comisi3n Mixta Intergubernamental Soviético-Española podrá constituir subcomisiones y grupos especializados, en la medida en que se estime adecuado para el cumplimiento de sus funciones.

Artículo 7

El presente Acuerdo no afecta a los tratados y convenios bilaterales y multilaterales vigentes, concertados anteriormente por la Unión de Repúblicas Socialistas Soviéticas y España.

Con tal motivo, y de creerlo oportuno, ambas Partes, a petici3n de una de ellas, celebrarán consultas, pero a condici3n de que no afecten a los objetivos fundamentales del presente Acuerdo.

Artículo 8

El presente Acuerdo entrará en vigor en la fecha en que ambas Partes se notifiquen por escrito que han sido cumplidas las formalidades constitucionales vigentes en cada país y será válido por un periodo de diez años.

Al expirar el mencionado periodo, la vigencia de este Acuerdo se considerará prorrogada tácitamente por periodos sucesivos de cinco años, a no ser que una de las Partes comunique por escrito a la otra, seis meses antes de la fecha de su caducidad, su deseo de interrumpir su vigencia.

El cese de la vigencia del presente Acuerdo no influirá en la validez de los convenios y contratos concertados en consonancia con el mismo.

Hecho en Madrid el 24 de febrero de 1984, en dos ejemplares originales cada uno de ellos en los idiomas español y ruso, siendo ambos textos igualmente válidos.

Por el Gobierno de la Unión
de Repúblicas Socialistas Soviéticas
YU. DUBININ

Por el Gobierno
de España
FERNANDO MORÁN